

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

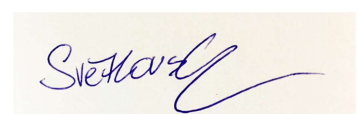
Bakalářská práce

Monika Světlovská, DiS.

**Výběr volnočasových kroužků pro rodiče s dětmi do
3 let na základě zařazení rodičů do společenské třídy**

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a že jsem použila uvedené literatury a pramenů.

V Olomouci, dne **15. 04. 2024**

A rectangular box containing a handwritten signature in blue ink. The signature is cursive and appears to read 'Světlovská'.

Monika Světlovská, DiS.

Poděkování

Děkuji mé vedoucí, Mgr. Ivě Koribské Ph.D., za její užitečné rady a podněty, které mi poskytovala při konzultacích a psaní bakalářské práce. Také bych chtěla poděkovat mé rodině za podporu při tvorbě této práce.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Monika Světlovská, DiS.
Katedra nebo ústav:	Ústav sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. Iva Koribská, Ph. D.
Rok obhajoby:	2024

Název závěrečné práce:	Výběr volnočasových kroužků pro rodiče s dětmi do 3 let na základě zařazení rodičů do společenské třídy
Název závěrečné práce v angličtině:	Selection of leisure activities for parents with children up to 3 years of age based on parents' placement in a social class
Zvolený typ práce:	Bakalářská
Anotace práce:	<p>Bakalářská práce pojednává o tématu Výběr volnočasových kroužků pro rodiče s dětmi do 3 let na základě zařazení rodičů do společenské třídy. Výzkum byl prováděn kvantitativní metodou sběru data a následně kvalitativní částí tvořenou polostrukturovanými rozhovory s rodiči dětí, kteří společně docházejí do mateřského centra. V první fázi bylo dotazníkovým šetřením zjišťováno zařazení rodičů do společenské třídy a poté byly s vybranými rodiči vedeny rozhovory. Teoretická část pojednává o volném čase a zařízeních pro volný čas. Je zmíněna také mateřská dovolená, následně navazující rodičovské dovolené a jejich finančním příspěvku. V poslední řadě je pojednáváno o společenských třídách a jejich rozdělení. Výzkum prokázal aktivní zapojení rodičů s dětmi do trávení společného volného času bez vlivu na zařazení do společenské třídy.</p>
Klíčová slova:	mateřská centra, volný čas, rodiče, děti, společenské třídy, rodičovská dovolená

Anotace v angličtině:	The bachelor thesis is about the topic Selection of leisure activities for parents with children up to 3 years of age based on parents' placement in a social class. The study was conducted using a quantitative method of data collection followed by a qualitative part consisting of semi-structured interviews with parents of children who attend a maternity centre together. In the first stage, the parents' inclusion in the social class was determined by survey and then interviews were conducted with the targeted parents. The theoretical part deals with leisure and leisure facilities. Maternity leave is also mentioned, followed by parental leave and their financial contribution. Lastly, social classes and their distribution are mentioned. The research has shown that parents with children are actively involved in leisure time without any influence on social class assignment.
Klíčová slova v angličtině:	maternity centre, leisure time, parents, children, social class, parental leave
Přílohy vázané v práci:	Náhled dotazníku, doslovné přepisy polostrukturalizovaných rozhovorů.
Rozsah práce:	53 stran
Jazyk práce:	Čeština

OBSAH

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	9
1. Volný čas.....	9
1.1 Školská zařízení, podílející se na volném čase.....	10
1.1.1 Školská zařízení pro zájmové vzdělávání.....	11
1.1.2 Školská zařízení výchovná a ubytovací zařízení.....	12
1.1.3 Školská zařízení pro ústavní a ochrannou výchovu	12
1.1.4 Nestátní neziskové organizace	13
1.2 Důležitost rodiny ve volném čase.....	15
2. Vývoj dítěte do 3 let	16
2.1 Kojenecké období.....	17
2.2 Vztah rodičů s dítětem.....	18
2.3 Období batolete	19
3. Mateřská dovolená	21
3.1 Peněžitá pomoc v mateřství a rodičovská dovolená	21
4. Společenské třídy	23
4.1 Zajištěná střední třída	24
4.2 Nastupující kosmopolitní třída	24
4.3 Tradiční pracující třída.....	25
4.4 Třída místních vazeb	25
4.5 Ohrožená třída	26
4.6 Strádající třída	26
PRAKTICKÁ ČÁST	27
5. Výzkumné cíle a otázky.....	27
5.1 Charakteristika mateřského centra Zvoneček.....	28
6. Průběh dotazníkového šetření (kvantitativní)	29
7. Průběh polostrukturovaných rozhovorů (kvalitativní)	34
7.1 Aspekt peněžního hospodářství rodičů	36
7.2 Vliv časové dostupnosti volnočasových kroužků a kurzů	37
7.3 Znalosti nabídky v okolí bydliště.....	38
7.4 Působení volnočasových aktivit na dítě	39
7.5 Klasifikace do společenské třídy.....	40

DISKUZE	42
ZÁVĚR	45
LITERATURA	46
SEZNAM PŘÍLOH	51
SEZNAM OBRÁZKŮ	52
SEZNAM TABULEK	53

ÚVOD

Hlavním cílem bakalářská práce je analyzovat, jakým způsobem rodiče z různých společenských tříd využívají volnočasových kroužků v oblasti Příbora jako součást výchovy svých dětí mladších 3 let. A také zda jejich zařazení do společenské třídy má vliv na způsob trávení volného času s dětmi. Práce je členěna na teoretickou a praktickou část, diskuzi a závěr. Teoretická část se zabývá samotným rozbohem toho, co je to volný čas, jak se člení lidé na sociální skupiny podle vybraných kapitalů. V teoretické části je také popsán vývoj dítěte do 3 let – tedy především kojenecké a batolecí období. Praktická část obsahuje jednak kvantitativní výzkum realizovaný formou dotazníků a kvalitativní část, která je zaměřena na rozhovory s rodiči dětí, docházejících do volnočasových kroužků. V diskuzi jsou interpretována získaná data z výzkumu.

Téma volnočasových kroužků pro děti, které ještě nenavštěvují mateřskou školu, pro mě začalo být aktuální v okamžiku, kdy jsem se sama se svým dítětem v této skupině ocitla. Počet osob, které spadají do této skupiny, určitě v naší republice není zanedbatelný, proto vyvstává otázka, zda i nabídka těchto kroužků je adekvátní jejich poptávce. Určitě je zajímavé zjistit, z jakých sociálních tříd lidé nejčastěji takové kroužky navštěvují a jak samotné děti vnímají pobyt mezi svými vrstevníky. Samotný vývoj dětí v období před nástupem do MŠ je velice bouřlivý, dítě doslova „roste před očima“ a také jeho schopnosti a zkušenosti se dynamicky mění. Poznává první emoce, navazuje první sociální kontakty mimo svoji rodinu. Zlepšuje se fyzická zdatnost, zprvu nesrozumitelná slova se pomalu mění na promyšlené věty, kterými dítě jasně sděluje, co chce a potřebuje nebo co se mu naopak nelíbí. Protože je toto období života velice zajímavé, myslím si, že je vhodné se na něj z pohledu sociálních vazeb podívat v rámci mé bakalářské práce. Během vývoje mého dítěte jsem se setkala s mnoha lidmi, kteří se svými dětmi aktivně docházeli na různé takové kroužky nebo aktivity. Z nichž můžu jmenovat například plavání novorozenců a kojenců, kreativní (tvořivé) kroužky, herničky, kde si děti hrají, ale také se učí třeba básničky nebo říkanky. Velkou a rozrůstající se skupinou jsou také dětské skupiny, které do jisté míry suplují mateřské školy a do kterých je možno dát dítě i mladší, než 3 roky. Tyto skupiny ale nelze považovat za čistokrevné volnočasové kroužky, zde děti dochází každý dnes a jsou zde celý den, jako v klasické MŠ.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Volný čas

Pojem volný čas se začíná objevovat už ve starém Řecku, kde nesl název Scholé. Tento čas pro lidi představoval účast ve veřejném dění a charakteristickým znakem byla možnost svobodné volby. Považuje se za míru lidského štěstí. Volný čas pro Řeky představoval zapojení lidí do komunity, která byla propojena osobními vztahy (Pospíšil, 2023). Nicméně dnešní volný čas a antické scholé nelze dávat do jedné roviny. V antice byl považován především jako svobodu od politické činnosti a od práce. Nešlo přímo o samotný volný čas, ale o osvobození od starostí. Dnešní volný čas je i o jiných věcech (Svobodová, 2023). Za aktuálně nejstarší použití pojmu volný čas můžeme považovat přednášku „Osm hodin práce“ z roku 1900. Autorem této přednášky je T. G. Masaryk (Kaplánek, 2017).

Svobodová (2023) popisuje, že v moderní době je volnému času přisuzován stále větší důraz. Je odrazem naší identity a našeho způsobu života. Mnohdy to vypadá, že teprve ve volném čase jsme schopni naplňovat naše prožitky a požitky. Toto naplnění paradoxně může stát velké finance. Volný čas však může být také prostorem, kdy člověk může konečně vydechnout, přijít k sebereflexi, nebo vystoupit z rutiny každodenního života. Kaplánek (2017) uvádí, že pojem volný čas nelze jednoznačně definovat a jeho interpretace se pohybuje mezi kvantitativním a kvalitativním vymezením.

Filipcová (2018) definuje volným časem dobu, která nám zbyde, když z ní odejmeme čas na biologicko fyziologické potřeby (jídlo), čas přesunu do práce a z práce, dobu, kdy se staráme o domácnost a rodinu.

Pávková (2014) definuje volný čas jako dobu svobodné volby aktivity (můžeme si dělat to, co chceme). Dále pak aktivity, které si vybereme, jsou pro nás příjemné a máme z nich radost. A jako posledním znakem uvádí, že aktivity, které děláme ve svém volném čase, slouží k rekreaci, odpočinku a k osobnímu rozvoji. Spadají zde naše koníčky a hobby. Volný čas netvoří pouze aktivity, ale patří zde i doba odpočinku.

Pospíšil (2023) se ve své knize vypisuje několik druhů pojetí volného času. Jedním z nich je rozdělení dle Joffreho Dumazediera, který se zaměřil na rozdělení typu aktivit podle základních vlastností. Další autor, který se tímto pojmem zabýval, byl John Neulinger, který rozdělil aktivity podle subjektivního a objektivního stavu mysli jedince (Pospíšil, 2023).

A také Roger Sue, který je francouzským sociologem, uvádí čtyři základní funkce, které jsou charakteristické pro volný čas. Funkcemi volného času jsou psychosociální, sociální, terapeutická a ekonomická (Hofbauer, 2004).

Pojem volný čas prošel dlouhým vývojem, a proto časem začal být spojován s potřebou pedagogického vlivu. Výchova je mimotřídní, kde spadají aktivity, které jsou pořádané školou mimo vyučování. Dalším pojmem je výchova mimoškolní, kde různá zařízení mimo školu pořádaly volnočasové aktivity. Následně tyto dva předešlé pojmy nahradil pojem výchova mimo vyučování. Výchova je jednou složkou volného času a má svá specifika (Hofbauer, 2004). A proto volný čas vykazuje znaky výchovného procesu, má svou záměrnost a cílevědomost. Z tohoto důvodů se můžeme setkat s různým pojetím názvů. Dnes všechny tyto názvy můžeme zařadit do pedagogiky volného času (Pávková, 2014).

1.1 Školská zařízení, podílející se na volném čase

Kaplánek (2017) uvádí pojmy jako je mimotřídní a mimoškolní výchova. Mimotřídní výchova zahrnuje aktivity, které pořádá škola mimo povinné vyučování, a souvisí se školními osnovami. Zato mimoškolní výchova představuje aktivity, které pořádají jiné instituce než škola. Tyto aktivity mají vzdělávací charakter a vykonávají je různé organizace.

Pávková (2014) uvádí přehled zařízení, která se podílejí na volném čase. Tyto zařízení můžeme rozdělit do tří základních kategorií. Tyto jsou:

- školská zařízení pro zájmové vzdělávání
- školská zařízení výchovná a ubytovací zařízení
- školská zařízení pro ústavní a ochrannou výchovu

V ČR se tato zařízení silně podílejí na pedagogickém ovlivňování volného času. Výhodou je, že pracovníci takovýchto zařízení musejí mít příslušné pedagogické vzdělání a programy jsou sestaveny v souladu s potřebami žáků a také dbají na poznatky pedagogů. Školská výchovná zařízení definuje školský zákon. Každé zařízení má vlastní školní vzdělávací program. Jednotlivé instituce mají svá specifika a poslání.

1.1.1 Školská zařízení pro zájmové vzdělávání

Tento typ školských zařízení tvoří školní družiny, školní kluby a střediska volného času. Zájmové vzdělávání pořádá pravidelnou zájmovou, výchovnou, rekreační a vzdělávací činnost. Spadá zde také příležitostná, osvětová a táborová činnost. Školní družiny jsou převážně zřizovány při základních školách, ale mohou fungovat i pro více škol najednou (Vyhláška č. 74/2005 Sb.). Jsou to školská zařízení, která jsou určena pro nejmenší žáky a to od 1. do 5. třídy. Děti zde tráví podstatnou část svého času po vyučování. Měly by dětem nabízet odpočinek ale i pohybové aktivity. ŠD provozuje výchovné, vzdělávací, rekreační, zájmové a sportovní aktivity mimo vyučování. Je zde různorodá nabídka aktivit, která probíhá ve známém prostředí, vzbuzuje u dětí pocit bezpečí a po ekonomické stránce je dostupná (Školní družiny, MŠMT ČR, 2023).

Hlavním posláním je zprostředkovat dětem odpočinek a nabídnout možnost přípravy na vyučování. Školní družina je členěna na oddělení, každé obvykle do počtu 30 žáků (Pávková, 2014). Tyto druhy organizací spadají pod zájmové vzdělávání, které je definováno ve vyhlášce č. 74/2005 Sb. o zájmovém vzdělávání.

Školní klub je školské zařízení, které zprostředkovává zájmové vzdělávání. Zřizují ho školy a jeho cílovou skupinou jsou žáci druhého stupně základní školy popřípadě žáci určitého ročníku gymnázia. I školní klub může sloužit dětem z více škol. Zaměření je určeno podle zájmů a potřeb dotyčných žáků. Docházka do klubu je dobrovolná, žák se však při návštěvě zapisuje do knihy návštěv (Školní kluby, MŠMT ČR, 2023) a (Pávková, 2014).

Poslední skupinou jsou střediska volného času (SVČ). Ty také spadají do školských zařízení, jejich činnost zahrnuje více oblastí zájmového vzdělávání. Jsou řízeny příslušnou vyhláškou. Nabízejí širokou škálu volnočasové nabídky. Nabídka je určena dětem všech věkových skupin nebo i dospělým. Jejich posláním je motivovat, podporovat a vést, děti, studenty, mládež a dospělé k nabytí a rozvoji jejich kompetencí (Střediska volné času, MŠMT ČR, 2023). Dále pak poskytují metodickou nebo odbornou pomoc účastníkům, školám nebo školským zařízením. Svou činnost vykonává ve dnech školního vyučování, ale i mimo něj. Tím rozumíme dny, kdy školní docházka neprobíhá, například období školních prázdnin (Vyhláška č. 74/2005 Sb.). Střediska mají dva typy: dům dětí a mládeže nebo stanice zájmových činností. Věkové ohraničení je různorodé. Základní způsob činnosti je pravidelná aktivita. Nabídka volnočasové činnosti je tvořena na základě přání a potřeb zájemců. Dalšími základními činnostmi, které střediska nabízejí, jsou příležitostné aktivity a táborová činnost. Všechny typy činnosti jsou poskytovány za úplatu (Pávková, 2014).

1.1.2 Školská zařízení výchovná a ubytovací zařízení

Tento typ zařízení tvoří domovy mládeže, internáty a školy v přírodě.

Domov mládeže poskytuje žákům středních škol a studentům vyšších odborných škol ubytování, stravování, podmínky pro přípravu k vyučování a výchovně vzdělávací činnost. Domov je určen pro žáky, studenty, kteří bydlí daleko od místa vzdělávání a nemohou do školy dojíždět (Pávková, 2014). Výchovnou jednotkou je zde skupina. Domov vede žáky k smysluplnému trávení volnočasových aktivit formou zájmové činnosti. Finanční náročnost se odvíjí od typu pokoje (Vyhláška č. 108/2005 Sb.).

Dalším zařízením jsou internáty, které mají podobnou funkci jako domovy mládeže. Také zajišťují ubytování, stravování a výchovně vzdělávací činnost, navazuje na školské zařízení, do kterého děti docházejí. Tento typ zařízení je určen pro děti se zdravotním postižením, který jim nabízí speciálně-pedagogickou podporu. Opět jsou zde děti zařazovány do skupin (Vyhláška č. 108/2005 Sb.).

Škola v přírodě představuje školské výchovné a ubytovací zařízení, které nabízí zotavovací pobyt ve zdravotně příznivém prostředí dětem předškolního a základního vzdělávání. To bez přerušování vzdělávání (Vyhláška č. 108/2005 Sb.) a (Pávková, 2014). Cílovou skupinu tvoří děti a žáci, pocházejí ze znečištěného prostředí, které je může ohrožovat na zdraví. V dopoledních hodinách se děti/žáci učí v přírodě podle vzdělávacího programu, po obědě mají své osobní volno a odpoledne nastává prostor pro pohybové rekreační aktivity. Tímto rozumíme turistiku, vycházky, pohybové hry nebo soutěže (Pávková, 2014).

1.1.3 Školská zařízení pro ústavní a ochrannou výchovu

Takovým to typem zařízení chápeme diagnostické ústavy, výchovné ústavy, dětské domovy a dětské domovy se školou. Do těchto zařízení jsou děti umístěny na základě rozhodnutí soudu, kdy je dětem uložena ochranná nebo ústavní výchova popřípadě je jim uloženo předběžné opatření. Kromě zajištěného vzdělávání, je zde důležitým prvkem výchovy mimo vyučování také volný čas a jeho kvalitní trávení (Pávková, 2014).

1.1.4 Nestátní neziskové organizace

Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy tento druh aktivit zařazuje pod pojem neformální vzdělávání. Tento typ vzdělávání nespadá do vzdělávacího systému a nesměruje ke komplexnímu školskému vzdělávání. Dle MŠMT (2023) jde o výchovně vzdělávací činnosti, které vedou zájemce k rozvoji životních zkušeností, dovedností a schopností. Zařízení, které tyto aktivity nabízejí, jsou sdružení dětí a mládeže a další nestátní organizace (Neformální vzdělávání, MŠMT ČR, 2023). Pávková (2014) těmito organizacemi chápe občanské sdružení, obecně prospěšné společnosti a nadace. Dalšími organizátory mohou být církve, obce, nízkoprahová zařízení nebo dobrovolnictví. Konkrétní nabídkou těchto kroužků může být Junák, Pionýr. Sdružení, ve kterých pobýváme venku, jsou například česká tábornická unie nebo Zálesák. Další sdružení, které se zabývá přírodou, je například Duha, svaz včelařů, rybářů.

- **Mateřská centra**

Pojem MATEŘSKÉ CENTRUM je převzat z německého Mütterzentrum. V roce 1992 vzniká první mateřské centrum v České republice (POSLÁNÍ, Síť pro rodinu, 2009). Zakladatelkou sítě mateřských center je Rut Kolínská (nar. 1953), která se inspirovala mateřskými centry v Německu. V roce 2005 jich bylo dohromady okolo 200, uvádí Kolínská (2005). Ve výroční zprávě z roku 2022 je uvedeno, že členská základna čítá 253 registrovaných organizací (Příbylová, 2023).

Tyto centra zakládají matky na mateřské dovolené a nejsou určena pouze pro matku, ale i pro ostatní členy rodiny. Jeho smyslem je svépomoc a vytvoření otevřeného prostoru pro sdílení. Maminky, které zde docházejí, mají možnost s ostatními účastnicemi sdílet podobné příběhy, denní starosti, ale i radosti, které mají se svými malými dětmi. Hlavní nabídkou mateřských center je posilování rodiny, předávání know-how, relaxace maminek, sdílení pomoci a mnoho jiného (POSLÁNÍ, Síť pro rodinu, 2009). Další je program pro děti, na kterém se domluví, popřípadě samy se podílejí na různých aktivitách. Nabídka je proto různorodá a bezedná. Jejich zaměření je postavené na zájmech maminek. Lidem, kteří je navštěvují, přináší nové informace a zkušenosti, které se nenaučí ve škole. Centra jsou financována individuálně, někdy jsou podporována z obecních rozpočtů nebo projekty. Všechna mateřská centra zaštiťuje Síť pro rodinu (Kolínská, 2005).

- **Další nabídka kurzů**

V prvních třech letech života dítěte je důležitý jak fyzický, tak psychický vývoj. Pohybové aktivity dopomáhají ke správnému vývoji kostry a svalů, dochází ke zdokonalení koordinace pohybu, rovnováhy a orientaci v prostoru. Dochází zde k rozvoji slovní zásoby, pokud jsou děti ve vrstevnické skupině, učí se překonávat překážky, tolerovat ostatní děti a rozvíjí se charakterové vlastnosti. Tyto aktivity doprovázejí různé pohybové cviky, cvičební pomůcky, básničky, písničky. Při každé této aktivitě by se měl účastnit rodič, který ji volí podle věku, individuálních zvláštností a schopností dítěte. (Uhrová, 2010)

- Plavání – v prvních měsících vytváří vztah dítěte k vodě a plavání a to i do budoucna. Plavání by mělo být vždy příjemným prožitkem pro dítě. Cílem je vytvořit vhodné podmínky pro pohybové projevy dětí, jejich podněcování a rozvoj. Tuto aktivitu lze provozovat již od 2. ukončeného měsíce do konce 6. měsíce, kdy nese název „Vaničkování“. Od 6. měsíce do konce 12. měsíce se kojenci přesouvají spolu s rodiči do bazénu. Následně lze pokračovat ve skupinách plavání, které jsou věkově omezené pro děti (Laguna NJ, 2024). Každá organizace, která plavání nabízí, má různě rozdělenou nabídku dle věku dítěte.
- Montessori klubík – určen pro rodiče a děti od 18. měsíců do 3 let. Děti zde využívají Montessori pomůcky, učí se stříhat, lepit, malovat, modelovat, zdokonalovat psycho-senzomotoriku. Můžou nahlédnout do praktického života, zkoušejí činnosti každodenního života (Česko-anglická mateřská škola Montessori Ostrava, 2024). Opět se i zde uplatňuje tvrzení, že každá organizace, která klub nabízí, má různě rozdělenou nabídku dle věku dítěte.
- Hrátky s batolaty – pro děti od 18 měsíců do 3,5 roku. Nabízejí různorodé aktivity pro podporu řeči, pohybu a motoriky. Každá organizace, tento kurz vede jinak a její věk cílové skupiny se může lišit (Dětská akademie Hrátky s batolátky, 2024).
- Mezi další možné volnočasové kroužky můžeme zařadit například kurzy zaměřené na pohybové aktivity, dále také nejrůznější kreativní kroužky, kde se děti učí kreslit, tvořit a vyrábět nejrůznější předměty.

1.2 Důležitost rodiny ve volném čase

Na socializaci dítěte působí několik vlivů. Jedním z nich jsou druzí lidé, se kterými přichází do styku. S těmito lidmi se integruje, napodobuje je a přejímá jejich zvyky. Kromě jednotlivých lidí na dítě významně působí také sociální skupiny. Na socializaci dítěte se tak nejvíce podílejí rodiče, ti tvoří sociální skupinu, ve které dítě od narození žije. Od útlého věku si dítě všimá reakcí všech členů, kteří se podílejí na jeho výchově. Tito lidé výrazně ovlivňují chování dítěte v pozdějším věku. Socializace je jedním z bodů, díky kterému se jedinec stává plně vyvinutým (Helus, 2004). Rodina a její prostředí jsou důležitým prvkem, který působí na dítě a tvoření jeho osobnosti. Rodina určuje způsob života svých dalších členů. Proto jedním z prvků, na kterých se podílí, je i volný čas. Děti se učí od svých vzorů hospodařit s volným časem a doplnit ho různými činnostmi. Rodiče by měli být pro své děti vzory a také tak na ně působit. Velký vliv na děti mají také další členové rodiny a to prarodiče, sourozenci a další příbuzní (Pávková, 2014).

Trávení volného času je často ovlivněno sociální situací rodiny, jejím životním stylem a vztahem k těmto aktivitám. (Hofbauer, 2004). Pro udržení dobrých vztahů v rodině je důležité společně trávit volný čas. Tyto aktivity by měly být voleny podle věku, osobních možností a zájmů členů rodiny. Dalším znakem důležitosti rodiny je podpora zájmů dětí. Součástí podpory by měla být materiální, ale také citová složka. Rodiče by měli projevovat aktivní zájem, aby jejich děti trávily volný čas smysluplně a na dobrovolném rozhodnutí (Pávková, 2014).

2. Vývoj dítěte do 3 let

Chování, prožívání a fyzické změny člověka se od narození až po smrt mění (Zacharová, 2012). Tímto procesem se zabývá věda, která se nazývá vývojová psychologie. Pugnerová a kol. (2019) říkají, že tato psychologická disciplína je jednou ze základních částí psychologie a líčí, co vzniká, zdokonaluje se a zase zaniká v prožívání a chování člověka. Vývoj se stává všestranným procesem během života všech živých organismů. U lidí rozvíjíme motoriku, poznávací schopnosti, emoce, sociální vztahy (Blatný, 2017). Přelom 19. a 20. století se stává důležitým milníkem, kdy se zaměřujeme na psychologii dítěte (Pugnerová a kol., 2019).

Dle Šimičkové-Čížkové a kol. (2010) je předmětem vývojové psychologie psychický vývoj. Kdy dochází k různým změnám, které postupují od nižších forem změn po vyšší formy změn. Podle Pugnerové a kol. (2019) vývojová změna pro nás znamená přechod od méně dokonalého projevu k dokonalejšímu.

Tyto změny zařazujeme do třech základních okruhů, které se spolu ovlivňují:

- biologický okruh
- psychologický okruh
- sociokulturní okruh

Pod biologickým okruhem si můžeme představit tělesné změny, zrání nervové soustavy. Pod psychologický okruh spadají kognitivní a emoční proměny, které ovlivňují naše chování a prožívání. Sociokulturní okruh zahrnuje kulturní, společenský a sociální život člověka (Blatný, 2017).

Šimičková-Čížková a kol. (2010) a také Marie Vágnerová (2021) uvádí jiné rozdělení do okruhů a to na biosociální, kognitivní, psychosociální a emocionální. Všechny vyjmenované oblasti se spolu navzájem propojují a také ovlivňují (Šimičková-Čížková a kol., 2010).

Celý náš život je složen z různých vývojových etap (Šimičková-Čížková a kol., 2010). Časové vymezení vývoje jedince není jednotné a v různých etapách se může měnit (Blatný, 2017).

Vágnerová, (2021) periodizaci vývoje rozděluje:

1. prenatální období
2. novorozenecké období
3. kojenecké období
4. batolecí věk
5. předškolní období
6. školní věk
7. dospívající období

2.1 Kojenecké období

Tato etapa života trvá od prvního měsíce do jednoho roku (Vágnerová, 2021). Šimičková-Čížková a kol. (2010) tuto etapu vymezuje od konce 6. týdne do jednoho roku. Vývoj u dětí neprobíhá stejně rychle, záleží zde na temperamentu a vrozených předpokladech dítěte. Všechny schopnosti se v této etapě rychle rozvíjejí (Vágnerová, 2021). Dítě rychle roste do výšky a přibývá na tělesné váze (Šimičková-Čížková a kol., 2010). Kojenecké období je rozděleno na další věkové milníky, ve kterých dochází k typickým změnám dítěte. Jsou to 3., 6., 9. a 12. měsíc života (Šimičková-Čížková a kol., 2010). Nadále se vyvíjí mozek a dětskou pozornost nepřitahují všechny podněty, ale jen některé. Na začátku této fáze jde především o naplnění biologických potřeb. Nejdůležitější potřebou je pocit bezpečí a jistoty. Také je důležité, aby dítě mělo dostatečně dost podnětů, na které může reagovat. Pokud je nemá, vede to ke zpomalení vývoje. Dochází k rozvoji poznávacích funkcí, na kterých se podílí hlavně matka, která vytváří sociální základy. Matka se stává důležitou osobou, kterou dítě začíná napodobovat. A tím se začíná učit novým věcem (Vágnerová, 2021). Dalším sociálním znakem, který se v této době objevuje, je strach z cizích lidí. Z. Matějček toto chování nazval odstupem. Šimičková-Čížková a kol. (2010) uvádí, že vztahy dětí jsou ze začátku lhostejné, poté dochází ke sblížování a okolo 10. měsíce dochází k výměně úsměvu, šahání a výměně hraček. Děti si ale hrají každé zvlášť a ne spolu. Další jsou senzomotorické schopnosti, kde hraje hlavní roli zkušenost. Dále pak je to rozvoj zrakových schopností, kdy dítě začíná zaostřovat a vidět barevně od 2. měsíce života a k rozpoznání předmětů dochází ve 4 až 5 měsíci. (Vágnerová, 2021). Nastává tak nová etapa, protože dítě

sleduje věci nejen otočením hlavy, ale také začíná otáčet celým trupem (Šimičková-Čížková a kol., 2010). Pohybové schopnosti se pomalu rozvíjejí, ale souvisí s celkovým vývojem dítěte. Pohyb slouží jako nástroj poznání pro dítě. Poznávání je orálním znakem, kdy dítě vše poznává pusou, poté tato funkce přechází na ruku. (Vágnerová, 2021). Také dochází k jednomu nejdůležitějšímu spojení a to je ruka a ústa. Starší děti začínají objekty, které vidí, zařazovat do kategorií. Dále se rozvíjí paměť, která v prvním stádiu je neuvědomovaná. K uvědomování začíná docházet až ve druhém stádiu tohoto období. (Šimičková-Čížková a kol., 2010). Sluchová schopnost se rozvíjí v prvním stádiu tohoto období a vývoj sluchové ostrosti se dovyvíjí až ve dvou letech. S touto schopností je spojovaná řeč. Řeč děti slyší už v prenatálním období a první měsíce do roku můžeme označit jako předřečové stádium. To je stádium, kdy dítě začíná rozlišovat a tvořit základní zvuky. Řeč má také svůj rozvoj. Ze začátku je to především křik, kterým děti dávají najevo své potřeby. (Vágnerová, 2021). Pro matku je to symbol vlhka, osamění, hladu a bolesti. Křik nahrazuje broukání, tím můžeme považovat vydávání základních zvuků. Poté žvatlání, kde se objevují první hlásky, které jsou součástí prvních slov. Okolo prvního roku dochází k produkci prvních slov, ty jsou velmi jednoduchá. Řeč není příliš rozvinutá, dítě chápe mnoho slov, ale jeho aktivní slovní zásoba představuje 2 – 3 slova. Tím máme, namysli slova jako máma, táta, bába aj. Ve 3. až 6. měsíci si dítě začíná uvědomovat samo sebe (Šimičková-Čížková a kol., 2010).

Kojenecké období je nejnáročnější etapa, která nemá srovnání s dalšími etapami (Šimičková-Čížková a kol., 2010).

2.2 Vztah rodičů s dítětem

V prvním roce života dítěte je vztah s matkou popisován jako období dyády a to z toho důvod, že zde probíhá pouze vztah mezi dítětem a matkou. Matka je ta, která uspokojuje potřeby dítěte. Při rozvoji tohoto vztahu dochází k rozvoji psychického stavu dítěte. (Vágnerová, 2021) Dochází k takzvanému attachmentu. Což je vytvoření citového pouta mezi dítětem a matkou (Ježková, 2013). Už v prenatálním období dítě chápe matku jako trvalý objekt a po čase zjistí, že matka je samostatný objekt. Jakmile si tento fakt uvědomí, začne se u něj objevovat strach z její ztráty. Vztah s matkou se během života neustále mění. Pokud se dítěti otec často věnuje, stává se důležitou osobou také on. Jejich vztah se liší od vztahu dítěte s matkou a to z toho důvodů, že se tátové ke svým potomkům chovají jinak. Otec dítě podporuje v jeho aktivitách, což se začíná projevovat až v kojeneckém období. Matka na rozdíl od něho, působí jako pocit bezpečí (Vágnerová, 2021). Z pohledu vztahu rodič a dítě, je dítě prvkem, které je závislé na rodiči a potřebuje pomoc a péči. Role otce se liší od role

matky. Ten je spojován s dítětem málo v raném období, dítě otce nepovažuje za bezpečí, které mu poskytuje matka. V pozdějším stádiu, ale nabírá na své roli a dítěti nabízí svět myšlení, lidských výrobků, zákonů a pořádků, dobrodružství. (Slaměník, 2011)

2.3 Období batolete

Vágnerová (2021) uvádí, že tato etapa života nastává od prvního do třetího roku života. Šimičková-Čížková a kol. (2010) toto období rozdělují ještě na dvě stádia a to na období mladšího batolete to je od dvou let a období staršího batolete, které nastává od dvou do tří let. Je to období, kdy se dítě osamostatňuje, začíná si uvědomovat samo sebe a dochází k rozvoji schopností a dovedností (Vágnerová, 2021). Rychlost fyzického vývoje se zbrzdí. Batole si začíná navykat na osobní hygienu a samoobsluhu. Ve dvou letech dítěte by mělo být schopné samo upozornit na svou potřebu. (Šimičková-Čížková a kol., 2010). S tím je spojena schopnost kontrolovat vyměšování, ta je pro toto období jedna ze stěžejních. Dále se dítě učí ovládat schopnost pohybu. Také dochází ke změně vnímání světa, kdy dítě si začíná uvědomovat realitu a sní spojená pravidla. Důležitou roli v tomto období hrají symboly, které jsou následně zařazovány do kategorií a nápodoba toho, co dítě vidí. (Vágnerová, 2021). Zdokonaluje se smyslové vnímání, prodlužuje se délka soustředění. Další z dovedností, která je v tomhle věku důležitá, je představitost, kterou dítě nejčastěji využívá při hře.

Rozvoj myšlení a řeči je spjat se vztahem k dospělým a svému okolí. Dítě začíná spojovat slova do jednoduchých vět a do třetího roku je schopno vést jednoduché rozhovory. Jeho slovní zásoba se pohybuje okolo 1000 slov (Šimičková-Čížková a kol., 2010). Slova jsou rozdělena do 2 slovníků. Prvním je pasivní, kde jsou slova, které dítě chápe. A druhým slovníkem je ten aktivní, který zahrnuje slova, které samo dítě používá ve vlastním sdělení. (Vágnerová, 2021). Přicházejí otázky typu: „Co je to?“ „Kdo je to?“ „Kde je to?“ Ve starším batolecím období se objevují otázky „Proč?“ a „Jak?“ (Šimičková-Čížková a kol., 2010). V této etapě života se dítě začíná orientovat v prostoru a v čase. Batole je schopno rozlišit blízkou minulost a krátkou budoucnost, která je spojovaná se splněním jeho tužeb. Po emoční stránce se u něj objevuje strach, který je nejstarší emoci, zlost, vztek a soucit k dalším dětem. Emoce jsou spojovány s uvědomováním sama sebe (Vágnerová, 2021). Dítě začíná mít potřebu kontaktu (Šimičková-Čížková a kol., 2010). Sociální vývoj probíhá v rodině, kde si batole rozvíjí vztahy s ostatními členy rodiny. Vztahy s vrstevníky jsou různorodé, děti si hrají vedle sebe, ale mnohdy ne spolu. Často je součástí hraní si matka, díky které si společně hrají, a doba hry se prodlužuje. Batolata se při hře napodobují, to vede k další fázi učení (Vágnerová, 2021). Hra se stává důležitou aktivitou, kde dítě poznává své okolí, ale také sebe.

Tím začíná vnímat své „já“. Emocionální a sociální úroveň se začíná rozvíjet. Podstatou tohoto věku je získat důvěru ve svět, v sebe sama a ve svých vlastnostech. (Šimičková-Čížková a kol., 2010).

3. Mateřská dovolená

Mateřskou dovolenou se rozumí doba, na kterou žena nastupuje nejdříve 2 měsíce nebo méně než 6 týdnů před porodem a trvá celkem 28 týdnů. Pokud se narodí více dětí jedné ženě, prodlužuje se tato doba na 37 týdnů. V případě, že došlo k porodu, nesmí být tato doba kratší než 14 dní a nesmí končit před uplynutím 6 týdnů od porodu. Zákoník práce uvádí mateřskou dovolenou jako osobní překážku na straně zaměstnankyně (Zákon č. 262/2006 Sb.).

Tato dovolená začíná dnem, který si žena určila v období mezi 8. – 6. týdnem před porodem. Pokud si žena toto datum nestanoví, pak tato dovolená začíná prvním dnem šestého týdne před porodem. Dalším datem, kterým může MD začít, je den porodu dítěte popřípadě převzetí dítěte do péče. Mateřská dovolená končí uplynutím doby 28 týdnů (Zákony III/2022, 2022).

Dávka, na kterou mají ženy nárok, se nazývá peněžitá pomoc v mateřství popřípadě, pokud žena stále pracuje, tak je to dávka vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství (Mateřství, ČSSZ, 2023).

3.1 Peněžitá pomoc v mateřství a rodičovská dovolená

Je to dávka, o kterou je třeba zažádat a spadá do systému nemocenských dávek. Peněžitou pomoc v mateřství lze pobírat, pokud jsme na konci těhotenství nebo už jsme porodili a pečujeme o dítě. Aby dávka byla schválená, je třeba se účastnit na nemocenském pojištění a platit 270 dní (9 měsíců) pojistné před začátkem podpůrní doby. Výše dávky je daná 70 % denního vyměřovacího základu (Mateřství, ČSSZ, 2023). Tato dávka spadá pod Českou správu sociálního zabezpečení.

- **Rodičovská dovolená**

Je dovolená, která postupně navazuje na mateřskou dobu a to po vypršení podpůrní doby. (Duková et al., 2013). Tato dovolená se poskytuje matce nebo otci, kteří si o ní zažádají a trvá maximálně do 4 let dítěte (Rodičovský příspěvek, UP ČR, 2023).

Dávka, na kterou mají matky a otcové nárok, se nazývá rodičovský příspěvek (Rodičovský příspěvek, UP ČR, 2023). Dávka spadá pod zákon o státní sociální podpoře a vyplácí ji příslušný Úřad práce (Zákony III/2022, 2022).

- **Rodičovský příspěvek**

Nárok na rodičovský příspěvek má rodič, který celodenně řádně pečuje o nejmladší dítě v rodině (Zákony III/2022, 2022). A to ode dne, kdy si zažádá o tento příspěvek. Žádost lze

podat po narození dítěte, nejpozději však 3 měsíce zpětně. (Rodičovský příspěvek, UP ČR, 2023). Výše dávky je zvolena rodičem a to do vyčerpání celkové částky. Dávka nesmí přesahovat částku 10 000 Kč, pokud je částka vyšší, nesmí přesahovat 70 % 30 násobku denního vyměřovacího základu měsíce jednoho z rodičů, který si o peníze žádá. Tuto částku lze během rodičovské dovolené měnit nejdříve však po uplynutí 3 měsíců a to podáním online žádosti nebo písemně na pobočce Úřadu práce (Zákony III/2022, 2022). Pokud se do rodiny narodí další dítě, které je nejmladší, tak na to předešlé dítě příspěvek zaniká. Pokud rodič nestihl vybrat celou částku na předchozí dítě, lze zažádat o dodatečné vyplacení zbylých peněz v jednorázové dávce (Zákony III/2022, 2022).

V roce 2024 došlo ke změně celkové vyplácené částky a délky vyplácení na narozené nebo převzaté dítě. Děti narozené nebo převzaté do 31. 12. 2023 pobírají celkovou částku 300 000 Kč. U vícero dětí je pak tato částka 425 000 Kč. Tento příspěvek lze pobírat až do 4 let věku. Od 1. 1. 2024 se celková částka pro jedno dítě navyšuje na 350 000 Kč a u vícero dětí na 525 000 Kč. Zároveň se redukuje maximální podpůrná doba na 3 roky věku dítěte nebo dětí (Rodičovský příspěvek, MPSV ČR, 2024).

ÚŘAD PRÁCE ČR
SSP

Titkopis prosím vyplíte čitelně

OSÚ
S 15

podací razítko

Žádost o rodičovský příspěvek

A. Žadatel – rodič¹⁾

Příjmení:	Jméno:	Rodné číslo v ČR ²⁾ :
Rodné příjmení ³⁾ :	Titul před:	za: Státní příslušnost:
Trvalý pobyt: Obec: Část obce:		
Ulice: Č. p.: Č. orient.: PSČ:		
Adresa pro doručování ⁴⁾ : Obec: Část obce:		
Ulice: Č. p.: Č. orient.: PSČ:		
Bydliště v ČR ⁵⁾ :	Nárok na PPM ⁶⁾ :	
Telefon:	E-mail:	Id datové schránky:

B. Nejmladší dítě v rodině do 4 let věku, o které osobně, celodenně a řádně pečují a žádám na ně rodičovský příspěvek:

Příjmení:	Jméno:	Rodné číslo v ČR ²⁾ :
Trvalý pobyt ⁷⁾ : Obec: Část obce:		
Ulice: Č. p.: Č. orient.: PSČ:		
Bydliště v ČR ⁵⁾ :	Zdrav. p. ⁸⁾ :	

C. Druhý rodič¹⁾

Podpisem stvrzuje druhý rodič správnost a úplnost uvedených údajů a dává souhlas s tím, aby státní orgány a další právnické a fyzické osoby sdělily příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje nebo jí vyplácí, údaje v rozsahu potřebném pro rozhodování o dávce, její výši a výplátě.

Příjmení:	Jméno:	Rodné číslo v ČR ²⁾ :
Rodné příjmení ³⁾ :	Titul před:	za: Státní příslušnost:
Místo pobytu ⁷⁾ : Obec: Část obce:		
Ulice: Č. p.: Č. orient.: PSČ:		
Nárok na PPM ⁶⁾ :	Podpis:	

1) Rodičem se pro účely rodičovského příspěvku rozumí též osoba, která převzala dítě do trvalé péče nahrazující péči rodičů. Za dítě převzaté do trvalé péče nahrazující péči rodičů se považuje dítě osvojené, dítě, jež bylo převzato do péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu, dítě, jehož rodič zemřel, a dítě manžela nebo partnera.
2) Čísloci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uvedou v kolonce **Rodné číslo v ČR** datum narození ve tvaru den, měsíc, rok a pohlaví ve tvaru: M nebo Ž (muž nebo žena).
3) Kolonku **Rodné příjmení** vyplíte pouze v případě, že se liší od příjmení.
4) Nevypínejte, pokud je adresa shodná s trvalým pobytem.
5) Do kolonky **Bydliště v ČR** zapíšte **ANO**, pokud osoba má na území České republiky bydliště, v opačném případě kolonku prokřtičte. Osoba má bydliště na území České republiky zejména pokud se zde dlouhodobě zdržuje, vykonává zde výdělečnou činnost, žije zde s rodinou, plní zde povinnou školní docházku nebo se zde soustavně připravuje na budoucí povolání, popřípadě existují jiné významné důvody, zájmy či aktivity, jejichž vzájemná souvislost dokládá sepeřtí této osoby s Českou republikou.
6) Do kolonky **Nárok na PPM** zapíšte **ANO**, pokud má rodič nárok na peněžitou pomoc v mateřství, nemocenské poskytnuté v souvislosti s porodem a náhradou mzdy podle § 152 zákona práce. V ostatních případech kolonku prokřtičte.
7) Nevypínejte, pokud je adresa shodná s trvalým pobytem žadatele.
8) Do kolonky **Zdrav. p.** zapíšte **ANO**, pokud se jedná o dítě zdravotně postižené, v opačném případě kolonku prokřtičte.

114

PROSÍM OBRAŽTE
14 01 02 101

Obrázek 1: Úvodní strana žádosti o RP (UP ČR, 2023)

4. Společenské třídy

„Společnost je velice složitým komplexem více či méně provázaných sociálních skupin a institucí.“ (Šanderová in Šubrt a kol., 2014) Autorka tuto větu doplňuje ještě tím, že všichni jsme součástí různorodých sociálních skupin.

Pojem sociální třída můžeme využít k popisu sociálních nerovností, pro které je typické několik slov. Jedním z nich může být vrstva anebo společenská skupina. Keller (2018) ve svém článku uvádí, že vrstva je druh interního rozdělení společnosti či skupiny bez dalších spojitostí. Společenskou skupinu můžeme chápat jako jakékoliv seskupení lidí, kteří mohou být spojování podle různých pravidel (Petrušek, 2018). Třída nám obvykle popisuje soubor osob se stejnou nebo podobnou finanční úrovní, kteří znají své společenské zájmy (Keller, 2018). V roce 2019 vznikl velký projekt, který doposud nikdo nezkoušel provést v naší společnosti (Zavoral in Prokop et. al., 2019). Oslovený sociolog Daniel Prokop a jeho dva partneři Paulína Tabery, která pracuje pro Sociologický ústav AV ČR a Martin Buchtík ze STEM Ústavu empirických výzkumů a další kolegové vypracovali projekt „Rozdělení svobodou“, který zadával Český rozhlas pro třicáté výročí od sametové revoluce v roce 1989 (Prokop et al., 2019). Ten si chtěl odpovědět na otázky jako například: „*Je česká společnost rozdělená jinak než před dvaceti pěti nebo padesáti pěti lety? Je rozdělená jinak než společnosti v dalších zemích Evropy?*“ (Zavoral in Prokop et. al., 2019, s. 5). Do projektu se zapojilo 4039 lidí v rozmezí věků od 18 do 75 let z celé naší republiky. Tyto lidi oslovovaly agentury MEDIAN a STEM/MARK, které využívaly osobních otázek a online dotazování (Prokop et al., 2019).

Aby si autoři mohli vytvořit různorodou skladbu společnosti, vzali si za vzor anglický výzkum, Great British Class Survey. Tento výzkum byl inspirován francouzským sociologem Pierre Bourdieuaem (Prokop a kol., 2019). Vašát a Růžička, (2011) zmiňují základní koncepty rozdělení struktury společnosti podle P. Bourdieuaema a to: sociální pole, Habitus a formy kapitálu, které tvoří sociální, ekonomický a kulturní. V Británii podle tohoto rozdělení kapitálu rozdělili společnost na 7 skupin. Naši sociologové zopakovali metodologický postup kolegů z Anglie, během kterého se zaměřili jak na kapitál, tak na využívání cizích jazyků, počítačovou gramotnost, digitální technologie a pomoc z blízkého okolí (Prokop et al., 2019). U každého kapitálu následně zkoumali dvě oblasti, u ekonomického kapitálu to byla oblast příjmů domácnosti a majetková oblast rodiny. Sociální kapitál tvořil pomáhající kapitál a

sociální síť tvořená okolo dotazovaného. Kulturní a lidský kapitál tvořila oblast nových schopností a oblast celkového zapojení do aktivit spojených s kulturou.

Při tomto výzkumu se ukázalo, že naše společnost je rozdělena do 6 tříd, které mají své různé zdroje (kapitály) a postavení ve společnosti. Rozdělení do tříd je následující (Prokop et al., 2019):

- Zajištěná střední třída
- Nastupující kosmopolitní třída
- Tradiční pracující třída
- Třída místních vazeb
- Ohrožená třída
- Strádající třída

4.1 Zajištěná střední třída

Tato třída je charakterizována vysokými příjmy a majetky. Tyto dvě složky tvoří nadprůměrný ekonomický kapitál, do kterého můžeme zahrnout mnoho sociálních kontaktů, počítačových znalostí a také cizích jazyků. Skupina je považována za nejbohatší třídu mezi dalšími a z toho důvodů je zde nízká šance nadále bohatnou a stát se tak elitou. Do této třídy často spadají lidé ve středním věku, kteří jsou zaměstnáni na pracovních pozicích odborných pracovníků, specialistů, manažerů a ředitelů. Může to být jednak ve státní nebo v soukromé sféře. Jedním z charakteristických rysů je pro ně bydlení ve městě, popřípadě v příměstských částech, kde žijí ve svém vlastním bydlení. To vlastní v důsledku dostatečně velkých příjmů (Prokop et al., 2019).

Šanderová (2018) uvádí, že tuto skupinu tvoří duševně pracující lidé, kteří zásluhou svého vyššího vzdělání a kvalifikace mohou mít lepší podmínky na trhu práce. Tím rozumíme lepší pracovní a mzdové podmínky v zaměstnání.

4.2 Nastupující kosmopolitní třída

V nastupující kosmopolitní třídě nalezneme lidi, kteří mají vysoké všechny čtyři zkoumané kapitály. Jediným problémem je majetek, který je mírně nadprůměrný a to z toho důvodu, že si ho ještě tito lidé nenakumulovali. Sociální kapitál v této třídě hraje hlavní roli proto, že je vysoký a tvoří ho prestižní kontakty. Pod slovem „prestižní kontakty“ si můžeme představit právníky, lékaře, počítačové specialisty a další vysoce vzdělané a kvalifikované osoby. Tato skupina jako jediná se bez problémů domluví cizími jazyky a jejich životní styl je zaměřený

na moderní kulturu. Lidi, kteří jsou zařazeni do této skupiny, najdeme nejčastěji v Praze anebo v dalších velkých městech, kde bydlí v nájemních bytech, což je pro tuto skupinu typické. Věkové rozmezí této skupiny se pohybuje především v oblasti mladšího středního věku. Někteří z těchto jedinců jsou stále nezadaní, nicméně zbytek skupiny již má děti a to ve věku do osmnácti let. Charakteristickými pracovními pozicemi jsou vedoucí pracovníci, manažeři, ředitelé podniků, IT specialisté. Tato skupina by měla být předchůdce budoucí společenské elity (Prokop et al., 2019).

4.3 Tradiční pracující třída

Tradiční pracující třída neboli modré límečky, jinak také známa jako dělnická třída. Pro tu je charakteristická manuální práce. Suda (2017) ve svém článku uvádí, že třída modrých límečků je velmi pestrá a různorodá v zaměstnání. Společným prvkem je práce v průmyslu. Od automobilového přes potravinářský nebo hutnický. Jejím signifikantním prvkem je manuální práce, která se vyskytuje u všech osob z této skupiny. Podle Šanderové (2018) se pojem třída dělnická a modré límečky překrývají a mají různorodé vlastnosti.

Typickým znakem je slušný majetek a příjmy, které jsou mírně nadprůměrné oproti ostatním skupinám. Lidé v této skupině žijí v malých městech a na vesnicích, kde mají své vlastní bydlení. Převažuje středoškolské vzdělání a věkově se pohybuje ve středním a vyšším věku. Zaměstnání, které tito lidé vykonávají, jsou často spojená s manuální prací. Ta je však často velmi dobře zaplácena. Mezi takové povolání můžeme zařadit řemeslníky, kvalifikované dělníky, technické pracovníky nebo provozovatele maloobchodních prodejen.

V dalších kapitálech ale tato skupina zůstává podprůměrná. Sociální kapitál je spíše nižší vzhledem k tomu, že nemají dostatek sociálních kontaktů. Tím, že v této skupině jsou lidé, kteří mají nižší vzdělání a vyšší věk, tak lidský kapitál má nižší úroveň. V této době se skupině finančně daří, ale kvůli nedostatku ostatních kapitálů, se v budoucnu očekává, že postavení této třídy bude ohroženo (Prokop et al., 2019).

4.4 Třída místních vazeb

Tato třída společně s kosmopolitní tvoří nejmenší skupinu obyvatel. Typickým znakem je nadprůměrný majetek a velmi statný sociální kapitál. Lidé žijí na venkově nebo v malých obcích. Malou část představují mladí lidé do 25 let. Naopak velkou část tvoří lidé v pokročilém věku. Profesně je tvořena z kvalifikovaných, ale i nekvalifikovaných pracovníků, kteří mají nižší výdělky. Díky toho, že lidé žijí na menších obcích, nemusejí vynakládat takové finanční prostředky, a proto se jejich reálná hodnota výdělku zvyšuje.

Problém nezaměstnanosti, exekuce nebo socioekonomické tato skupina nemusí řešit. Často v této skupině lidé již mají své vlastní bydlení. Třída místních vazeb je velmi specifická a výjimečná, protože zde dochází k častému propojení s venkovskou komunitou a to ze strany majetkových a sociálních věcí (Prokop et al., 2019).

4.5 Ohrožená třída

Jedná se o nižší střední třídu, pro kterou je charakteristickým rysem podprůměrný příjem a bohužel i podprůměrný majetek. Patří sem všechny věkové skupiny, největší zastoupení mají ženy, které jsou na rodičovské dovolené. Nejčastěji jsou lidé vzdělávání na středních školách s maturitou, ale i bez ní. Lidé jsou zaměstnaní jako řadoví anebo administrativní pracovníci. Jejich vědomosti dosahují průměru a specifické znalosti jim scházejí, popřípadě nejsou na dostačující úrovni. Často pracují na „horších“ pozicích i přesto, že dosáhli určitého vzdělání. Kladným rysem je nadprůměrný sociální kapitál a dají se tak považovat za opak tradiční pracující třídy. Ohrožená třída nejčastěji bydlí ve městech v nájemním bydlení, často je ohrožena exekucemi, ztrátou zaměstnání anebo nezaměstnaností (Prokop et al., 2019).

4.6 Strádající třída

V této skupině není ani jeden výrazný kapitál, všechny jsou podprůměrné. Velké zastoupení zde má vyšší věk a podprůměrné vzdělání. Lidé žijí ve městech, ale v regionech, které jsou zasažené nějakým typem strukturálních problémů. Tímto rozumíme kraje jako Ústecký, Moravskoslezský nebo Karlovarský. Typičtí zástupci krajů, kde v minulosti převládal těžký průmysl. Nezaměstnanost je zde vyšší než u jiných tříd. Zaměstnanci jsou často na pozicích prodavačů, pomocných pracovníků, pracovníku ve stavebnictví anebo manuálních pracovníku. Mluvíme tak o lidech, kteří nemají dostatečně vzdělání a jejich výdělky jsou pod celorepublikovým průměrem. Setkáváme se zde s různými druhy nevhodného bydlení, proto jde o třídu, která se často potýká se socioekonomickými problémy. Velké zastoupení je mezi důchodci. Tato třída se objevuje u všech věkových skupin, proto nemůžeme říct, že by byla charakteristická pro jednu určitou skupinu (Prokop et al., 2019).

PRAKTICKÁ ČÁST

5. Výzkumné cíle a otázky

Jako hlavní cíl své práce jsem si stanovila **analyzovat, jakým způsobem rodiče z různých společenských tříd využívají volnočasových kroužků v oblasti Příbora jako součást výchovy svých dětí mladších 3 let.**

Pro úspěšné dosažení jsem stanovila 3 výzkumné otázky. Pro úplné dosažení hlavního cíle jsem definovala další dílčí cíle, které svým obsahem doplňují výzkumné otázky.

Dílčí cíle:

- Zjistit, do jaké sociální třídy rodiče patří na základě vyplněného dotazníku a rozhovorů.
- Objasnit, zda rodiče znají volnočasovou nabídku ve svém okolí.
- Zjistit postoj rodičů ke kroužkům/kurzům, které se svými dětmi navštěvují.
- Zjistit, jaké hlavní překážky mají vliv na výběr volnočasových kroužků.

Výzkumné otázky:

- VO1: Jaké je zařazení rodičů do společenské třídy?
- VO2: Jaká je nabídka volnočasových kroužků/kurzů v Příboře a postoj rodičů k nim?
- VO3: Jaké jsou hlavní překážky při navštěvování volnočasových kroužků/kurzů?

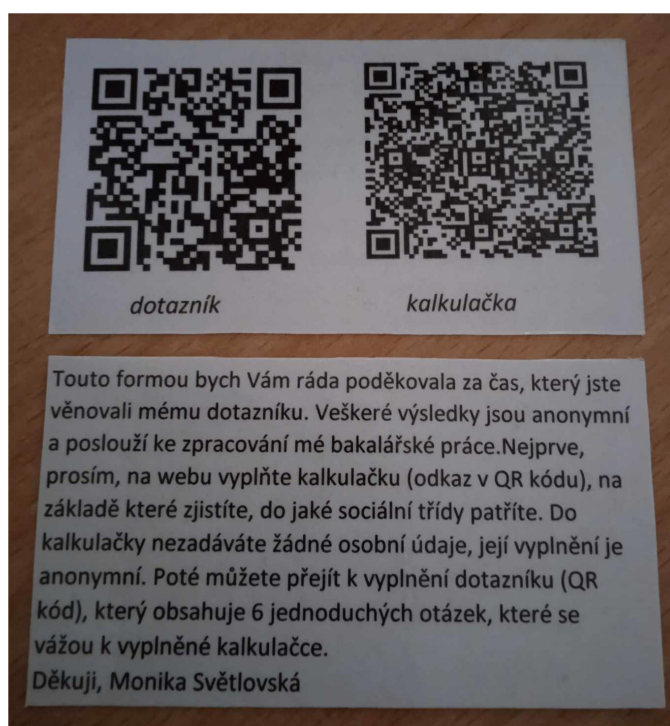
5.1 Charakteristika mateřského centra Zvoneček

Výzkum, kterého se tato práce týká, probíhal v Příboře na Novojičínsku ve Středisku volného času Luna. Součástí Střediska volného času je i mateřské centrum Zvoneček, ve kterém se setkávají rodiče na mateřské a rodičovské dovolené a další členové rodiny spolu se svými nejmenšími dětmi. Centrum nabízí pro tuto cílovou skupinu hned několik kurzů. Na přelomu roku 2022 a 2023, kdy jsem započala svůj výzkum, centrum nabízelo pouze kroužky Hrátky a tvoření s Jarkou, které probíhaly každou středu a pátek v dopoledních hodinách. Maminky a tatínci, kteří docházeli ve středu, docházeli také v pátek na tvoření. Rodiče spolu se svými dětmi byli rozdělení do dvou skupin kvůli kapacitě, a jedna chodila na 9 hodin a druhá na 10. Tyto dvě skupiny jsem následně oslovila, protože sama jsem se spolu se synem účastnila hrátek.

Od ledna 2023 centrum otevřelo miniškoličku Luňátka pro nejmenší a od nového školního roku 2023/2024 nabízí pohybohrátky a fitbal. Ve všech kurzech byla provozována řízená činnost pověřenou osobou, která byla zaměstnancem střediska. Každý kurz byl také následně zpoplatněn v rozmezí padesáti korun až sto položkovou částkou za jednu lekci.

6. Průběh dotazníkového šetření (kvantitativní)

Výzkumný vzorek byl tvořen rodiči, kteří spolu se svými dětmi od jednoho do tří let navštěvovali 1x týdně kroužek *Hrátky* v mateřském centru *Zvoneček* na začátku roku 2023. Dotazníky byly rozdány všem rodičům navštěvujícím tento kroužek. Dotazník byl vytvořen online na platformě Google Formuláře. Odkazy na dotazník i sociální kalkulačku byly zakomponovány do QR kódů pomocí volně dostupných webových nástrojů. V průběhu roku se počet účastníků nepatrně měnil na základě toho, zda někdo svoji účast ukončil nebo naopak někdo nový přišel. V první části svého výzkumu (kvantitativní analýza) proto byli osloveni rodiče z obou skupin: skupina od 9:00 a skupina, začínající v 10:00. Dohromady v těchto skupinách bylo vždy mírně přes 20 účastníků. Bohužel se nepodařilo získat odpovědi úplně od všech oslovených rodičů, a tak se celkový počet vyplněných dotazníků zastavil přesně na čísle 20. Sběr těchto dat probíhal v lednu a únoru roku 2023. Oslovení rodiče na dotazník odpovídali zcela dobrovolně a podle vlastního uvážení.

Obrázek 2: Dotazníkové kartičky (vlastní tvorba)

- **Otázka 1: Jaké je Vaše pohlaví?**

Rozdělení respondentů na základě jejich pohlaví. Dominantní skupinou jsou v tomto případě ženy. Odpovídá tomu, jaké je skutečné zastoupení v mateřském centru. Podle dat ministerstva práce a sociálních věcí za rok 2022 pobíralo rodičovský příspěvek 5 000 mužů oproti 278 000 ženám, což jsou necelé 2 %. (MPSV, 2023).

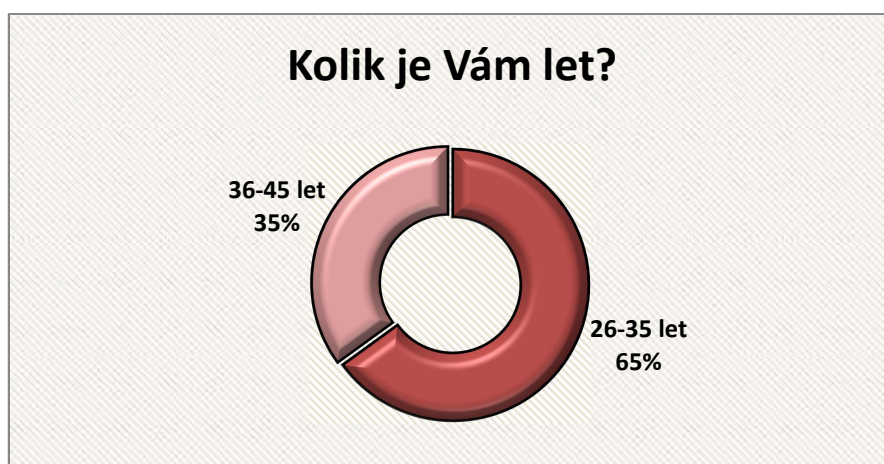

Obrázek 3: Graf – pohlaví rodiče (vlastní tvorba)

- **Otázka 2: Kolik je vám let?**

Následuje otázka, která rozděluje dotazované z mateřského centra podle jejich věku. Všichni dotázaní spadají do dvou věkových skupin, přičemž $\frac{2}{3}$ rodičů je ve věku mezi 26 a 35 lety.

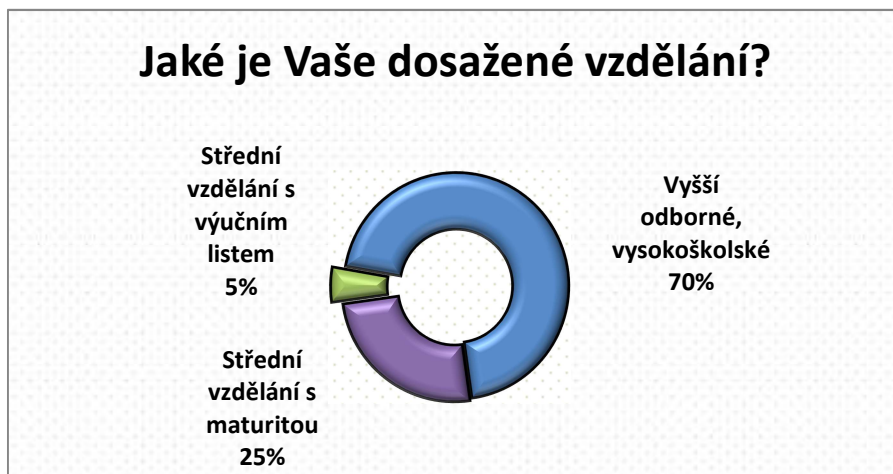
Ze získaných dat můžeme usuzovat, že se i zde pomalu projevuje trend odkládání rodičovství na pozdější dobu. Třetina respondentů je starších 35 let, i přesto mají minimálně jedno dítě mladší 3 let.

Obrázek 4: Graf – dosažený věk (vlastní tvorba)

- **Otázka 3: Jaké je Vaše dosažené vzdělání?**

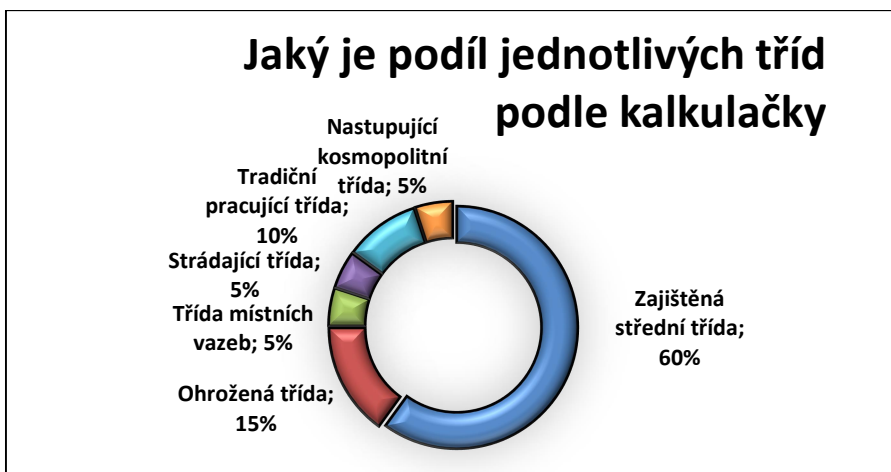
Další otázka, popisuje rozložení dotázaných rodičů na základě nejvyššího dosaženého vzdělání. 14 tázaných rodičů dosáhlo vyššího nebo vysokoškolského vzdělání. Naopak pouze 1 respondent uvedl jako své vzdělání střední s výučním listem. Podle zveřejněné studie OECD mělo v roce 2023 pouze necelých 27 % obyvatel ČR vysokoškolské vzdělání, průměrná hodnota zemí OECD je však 40 % (OECD, 2023).

Obrázek 5: Graf – dosažené vzdělání (vlastní tvorba)

- **Otázka 4: Jaký je podíl jednotlivých tříd podle kalkulačky?**

Čtvrtá otázka zjišťuje rozložení respondentů napříč sociálními třídami. Pro zodpovězení této otázky museli rodiče nejprve vyplnit kalkulačku na webových stránkách. Převahu v dotazovaném celku má zajištěná střední třída (12 respondentů). S velkým odstupem ohrožená třída má 3 rodiče. Ostatní sociální třídy jsou zastoupeny po 1 nebo 2 rodičích. Toto rozložení, které vzešlo z dotazníků, neodpovídá zveřejněnému výzkumu. Podle studie „Rozdělení svobodou“ spadá do zajištěné střední třídy zhruba 22 % české populace (Prokop et al., 2019).

Obrázek 6: Graf – sociální třída (vlastní tvorba)

- **Otázka 5: Ztotožňujete se s zařazením do třídy, na základě vyplněné kalkulačky?**

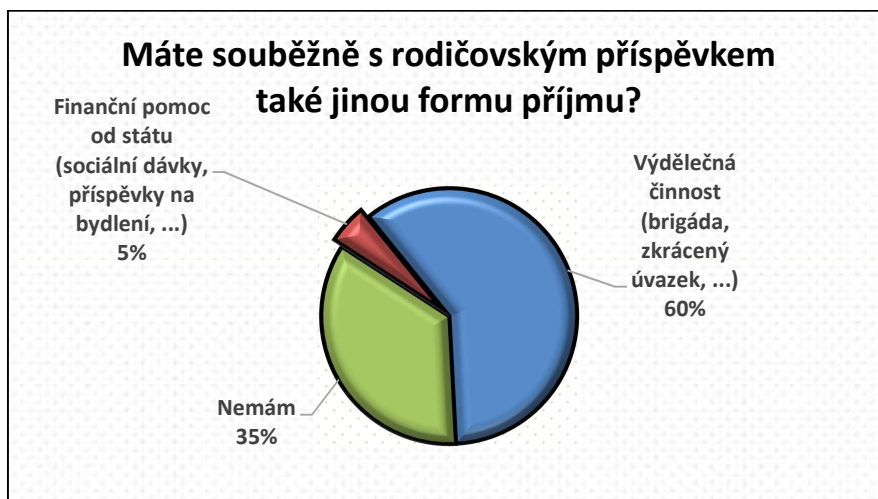
Následující otázka zkoumá, zda rodiče, kteří navštěvují mateřské centrum Zvoneček, souhlasí s výsledkem, který jim v kalkulačce vyšel nebo se naopak cítí být součástí jiné sociální třídy. Rozdělení je zde 60:40. Více respondentů souhlasí s tím, co jim vyšlo v kalkulačce.

Obrázek 7: Graf – ztotožnění se s třídou (vlastní tvorba)

- **Otázka 6: Máte souběžně s rodičovským příspěvkem také jinou formu příjmu?**

Poslední otázka se zaměřuje na otázku financí. Odpovědi se týkají pouze dotázaných rodičů z mateřského centra. Na základě odpovědí vyplývá, že $\frac{1}{3}$ dotázaných při rodičovské dovolené nemá žádný další souběžný příjem. Naopak 60 % rodičů na rodičovské dovolené aktivně pracuje a přivydělává si na brigádách případně jiných typech úvazků.

Obrázek 8: Graf – další příjem (vlastní tvorba)

7. Průběh polostrukturovaných rozhovorů (kvalitativní)

„Rozhovor se může odehrávat mezi dvěma nebo více lidmi, kteří chtějí získat určité informace, fakta, politické nebo organizační záměry, porozumět druhému jeho postojům nebo nějakému tématu. Může mít podobu společenského nezávazného „klábosení“ anebo podobu řízeného rozhovoru. Odehrává se formou otázek a odpovědí tváří v tvář dotazovanému nebo po telefonu.“ (Mikulaščík, 2003, s. 137). Ve svém výzkumu jsem použila polostrukturovaný rozhovor. Polostrukturální rozhovor poskytuje vždy několik různých odpovědí na otázky (Chráska, 2016).

Ve kvalitativní části výzkumu, která probíhala formou polostrukturovaného rozhovoru, bylo osloveno 6 rodičů z první skupiny (docházeli na Hrátky od 9:00). Do této skupiny jsem také docházela. Složení vzorku bylo 5 žen a 1 muž.

Tabulka 1: Přehled respondentů

respondent	pohlaví	věk	zaměstnání	sociální třída	počet dětí
R1	muž	26–35	projektový vedoucí	zajištěná střední	1
R2	žena	36–45	operátorka ve výrobě	strádající	1
R3	žena	36–45	sociální pracovnice	zajištěná střední	1
R4	žena	26–35	ošetřovatelka	zajištěná střední	2
R5	žena	26–35	studentka/prac. SVC	zajištěná střední	2
R6	žena	26–35	laborantka	tradiční pracující	1

Rozhovory probíhaly online formou přes aplikaci Facebook Messenger nebo osobně v prostorách Střediska volného času Luna. Časově navázaly na dotazníkové šetření a podle možností respondentů probíhaly od března do června 2023. Rozhovory online formou byly zaznamenány na nahrávací zařízení a následně přepsány. Ty, které probíhaly osobně, byly rovnou zapisovány. Přepis rozhovorů je doslovný, aby byla zachována autentičnost. Tyto rozhovory byly následně rozkódovány podle postupu v knize Základy kvalitativního výzkumu (Strauss, Corbinová, 1999).

Všechny rozhovory byly vedeny anonymně. Rozdělení rozhovorů bylo zcela náhodné, pořadí nemá žádnou návaznost na určité kritérium. Pro úspěšnou analýzu výzkumných otázek byly stanoveny také dílčí cíle, které byly analyzovány pomocí otevřeného kódování. Na základě polostrukturovaných rozhovorů bylo na základě odpovědí nalezeno 5 hlavních kategorií: aspekty peněžního hospodářství, vliv časové dostupnosti, znalost nabídky, působení na dítě a klasifikace do sociální třídy.

Zjištěné kategorie a kódy byly zpracovány do tabulky níže. Na základě odpovědí z rozhovorů bylo stanoveno 5 kategorií a k nim určité množství kódů.

Tabulka 2: Hlavní kategorie rozhovorů

Kategorie	Kódy
aspekty peněžního hospodářství	malý zásah do rozpočtu, předem našetřeno, práce během rodičovské, riziko finanční krize, vysoký plat přítele/manžela, rodičovská nepokrývá všechny výdaje, preferovány levné kurzy
vliv časové dostupnosti	hodina není překážka, čas na dopravu a přípravu, čas není překážka, společně strávený čas
znalost nabídky v místě bydliště	kroužky pro menší děti, volnočasová centra, klubík pro maminky s dětmi, sportovní kroužky, málo kreativních kroužků, bazény, herna
působení kroužků na dítě	pozitivní vliv, socializace, těšící se dítě, rozvoj dovedností
klasifikace do sociální třídy	střední zajištěná třída, tradiční pracující třída, strádající třída, souvislost mezi třídou a volným časem

7.1 Aspekt peněžního hospodářství rodičů

Jednotliví respondenti byli dotazováni na otázky, týkající se financí. Dotazy se týkaly celkových nákladů na volnočasové aktivity, z jakých zdrojů jsou čerpány finance na tyto aktivity a okrajově také na to, zda při rodičovské dovolené respondenti mají další zdroj příjmů.

K otázce nákladů na volnočasové kroužky respondentka R2 například uvádí: *„Za měsíc to vycházelo okolo osmistovek. Což jako nebylo tak moc drahé nakonec.“* ... *„Jsem ochotná jí to zaplatit, právě počítáme s tím, že jak bude mít nějaké kroužky, tak do nich určitě bude chodit.“* Podobný názor uvádí také maminka R5, podle které je finanční zatížení malé (ale s ohledem na výdělek rodiče). *„Já nevím, když jsem byla u toho zdroje, řekli mi, že když jsem tady zaměstnaná, můžeš to mít zadarmo, ale jinak to stálo 50 korun každá schůzka. Takže vlastně nic. Věřím, že jsou i dražší kroužky, ale je to určitě o tom kolik si ten rodič vydělá a kolik může dát, oželeť.“* Tatínek R1 uvádí také extra náklady na speciální události během roku: *„Stovky korun. Je to rozdílné. Jsou takové ty klíčové události v roce, na které se vážou různé speciální akce – ty Vánoce, maškaráky, letní výlety.“* Maminka R6 odpovídala na tuto otázku ve stejném duchu, zmiňuje však finančně nákladné kurzy plavání. *„Není to náročné, tady v centru to stojí pár korun, ale to plavání je hodně náročné, jedna lekce 400 Kč, dohromady jich máme 8 lekcí. A musela jsem se hodně uskromnit.“* Respondentka R2 zmiňuje mj. možnost proplacení zdravotní pojišťovnou. *„Finančně se to dalo, 50 korun nebylo ani drahé a dalo se to platit. Školička vycházela na 200 korun na den, což jako pro proplacení pojišťovnou nebyla žádná hrůza a dalo se to zaplatit.“*

Další otázkou, která se týkala finančního zajištění rodičů, bylo zjišťováno, z jakého zdroje rodiče financují volnočasové kroužky a kurzy pro své děti. Například dotázaný R1 uvedl: *„Když to vezmu obecně tak měli jsme peníze našetřené bokem z doby, kdy jsme ještě oba pracovali. Nebylo určené, na co konkrétního pro dítě jsou. Takže by se asi dalo říct, že ano, částečně i našetřené peníze.“* Rodič R2 uvádí jako jeden ze zdrojů své rodiče. *„Předem nám mamka dala peníze pro miminko, tak z toho jsem pak brala a platila jí všechno“.* U maminky R4 jsme se dozvěděli následující: *„U staršího jsme měli ještě něco našetřené z Anglie, takže se to ještě dalo. Ale než se narodil menší tak to bylo celkem mazec. Jako kdyby se nám něco pokazilo v té době, tak si půjčujeme od rodičů a manžela nevidím vůbec.“* Maminka R6 zmiňuje našetřené finance. *„No než jsem šla na mateřskou, tak jsem si dopředu něco našetřila“*

a když potřebuju, tak to беру z toho. Ale snažím se i teď něco ušetřit a pak to dopřát malé.“ U maminky R3 je zmíněn příjem od přítele: *„Když bych byla sama, bez přítele, tak bych si to asi nemohla dovolit.“*

Poslední částí, na kterou byli rodiče dotazováni, bylo to, zda aktuálně mají vedlejší příjem financí. Maminka R5 uvedla, že bez příjmu by přežívala jen s nedostatečným rodičovským příspěvkem. *„Tak co si budeme, rodičovský příspěvek je na 4 roky nějakých šest tisíc. Tak jsem si to navýšila na deset tisíc, čímž se zkrátila a doma furt bylo, kde jsou plenky a kde je Sunar. Myslím si, že každá matka na rodičovské dovolené asi dělá něco bokem, aby si přilepšila. Já jsem teda docházela do Luny příležitostně na kroužek a doma doučuji angličtinu.“* U další dotázané maminky vidíme poměrně podobnou odpověď: *„Docházíme brigádně k jedné paní jako pečovatelka popřípadě osobní asistentka. Od té doby co měl malý osmnáct měsíců, chodím třikrát týdně k paní do Studénky, která je na vozíčku. Takže tam jsme tři dny v týdnu od osmi hodin do tří. Takže jo. Jinak bychom dům a vše okolo neutáhli. Nebo od výplaty k výplatě. U staršího jsme měli ještě něco našetřené z Anglie, takže se to ještě dalo“* (R4). Také respondentka R3 zmiňuje vedlejší zdroj financí. *„Vlastně furt pracuji v Rozkoši bez rizika, to mám jako vedlejšák, předtím jsem kdysi dávno měla ještě masáže a já jsem si našetřila, jak jsem byla v práci v Kopřivnici, jako vedoucí.“* Tatínek R1 sdělil, že kroužky jsou placeny z peněz ze zaměstnání: *„Není to nic, co by se nedalo zvládnout s průměrným platem. Kroužky platíme z výplaty.“*

Všichni respondenti odpovídali na otázky týkající se financí otevřeně, byť je toto téma ve společnosti často velmi citlivé. Díky tomu se podařilo získat poměrně dobrou představu o tom, jak jednotlivé rodiny z mateřského centra Zvoneček fungují se svými penězi.

7.2 Vliv časové dostupnosti volnočasových kroužků a kurzů

Další oblastí, na kterou respondenti odpovídali, se týkaly časové náročnosti těchto volnočasových kroužků a dalších věcí s tím spojených.

Odpovědi, které se týkaly času, byly většinou krátké a jasné. Maminka R5 uvádí: *„Časová náročnost, no tak je to na hodinu s cestou pár minut, takže hodina a deset-patnáct minut než dojdeme domů.“* Podobně odpovídal také respondent R1. *Řekněme, že hodina čistého času. K tomu to okolo jako příprava, doprava. Nic s čím by se nepočítalo. Do dvou hodin se to dá všechno stihnout.“* Stejně tak reagovala také respondentka R3: *„Ne, to bylo vlastně hodinku jenom tam, od devíti do desíti, bylo to v klídečku. Časově to bylo úplně v pohodě.“* Maminka R6 uvádí následující: *„Hm, asi ne. Jak jste celý den doma, tak je Vám to jedno.“*

Respondent R1 také zmiňuje, že i pokud by s dítětem nedocházel do kroužků, stejně by spolu trávili čas společně „... *Člověk by ten čas stejně věnoval dítěti doma nebo někde jinde.*“

Všichni rodiče na otázky týkající se času odpovídali vždy kladně a uvolněně. Dalších otázek k tomuto tématu proto nebylo třeba.

7.3 Znalosti nabídky v okolí bydliště

Třetí oblast, na kterou respondenti odpovídali, se týkala nabídky volnočasových kroužků a kurzů v bezprostřední blízkosti bydliště. Otázky směřovaly k tomu, zda rodiče znají možnosti, kde mohou docházet a případně kde všude rodiče s dětmi dochází.

Na otázku, zda znají nabídku v okolí, dokázali všichni rodiče odpovědět, někteří se rozmluvili více, u někoho padla pouze stručná odpověď. Například respondentka R3 uvedla: „*Jo, tak chodili jsme do Luny a to je středisko volného času. Hráli jsme tam takové minihry, říkali říkanky a zpívali a zkoušeli jsme i Montessori klubík, který ale není v Příboře.*“ Maminka R6 dokonce dojíždí k blíže nespecifikované aktivitě až do Ostravy: „*No tady (v Příboře) centrum, v okolí jsou různé bazény, ale my chodíme do Ostravy k jedné paní. A ve Studénce mají kroužky pro takto malé děti.*“ Nutno připomenout, že všichni z dotázaných navštěvují mateřské centrum Zvoneček a zároveň někteří z nich využívají také miniškoličku, která je pod záštitou SVC Luna, ke kterému patří také Zvoneček. To zmiňuje například respondentka R2. „*O školičce jsem se dozvěděla z Luny, kde jí nabízeli a i o dalších kroužcích pro děti.*“ ... „*Ve školičce musela být už před 8 a do 12. Ve Zvonečku jsme byli hodinku.*“ Rodič R4 zmínil, že se starším synem docházeli také na plavání, ale u mladšího se omezili pouze na mateřské centrum: „*Se starším synem jsem chodila na plavání, když měl dva měsíce. Od dvou měsíců jsme chodili do Jičina, s mladším synem navštěvujeme pouze tady ten kroužek v Luně, sem tam.*“ Stejná maminka také vyjmenovala větší množství konkrétních zařízení, které je možno navštěvovat s dítětem do 3 let. „*Vím, že je Fokus Nový Jičín, potom dělá něco Harmonie v Kopřivnici. Jo a v Jičíně je ještě Mozaika, ve Skotnici mají také nějaké klubík pro maminky s dětmi.*“ Podobný přehled ukázala také maminka R5: *Záleží na velikosti města a možnostech rodičů, ale vím, že třeba ve Studénce se nám nabízí taekwondo nebo nějaké tai-chi od dvou let, pak hokej je tam od tří let. Spíše mi přijde, že je větší nabídka sportů než třeba nějaké kreativní, nějaké malování.*“ Naopak tatínek R1 uvádí pouze: „*Přiměřená malému městu. Nějaké hraní, povídání, zpívání.*“

I v této oblasti rodiče dokázali reagovat na položené otázky. Z odpovědí byly získány potřebné informace ke splnění stanovených cílů výzkumu.

7.4 Působení volnočasových aktivit na dítě

Předposlední oblast, na kterou respondenti odpovídali, se týkala toho, jak volnočasové kroužky příp. kurzy působí na dítě samotné. Otázky směřovaly k tomu, zda děti rády navštěvují kroužky, jestli rodiče pozorují pozitivní vliv na dítě, především v otázce rozvoje dovedností. Poslední část se zaměřovala na to, jak je pro rodiče důležité, mít dítě v některém z těchto volnočasových zařízení.

Maminka R5 popisuje, potřebu dítěte docházet do kroužku následovně: *„Asi ne, jakože řekla bych, že byl rád, že tam je. Ale neapeloval na to, že tam musí jít. Protože i kdybych řekla, jéžíš marja, dneska nám to nevyjde, tak se prostě nic nestane. Že k tomu měl takový neutrální postoj.“* Od respondentky R4 se dozvídáme, radost byla vzájemná. *„Dítě mezi dětmi bylo úplně super, sem tam se potřískali, ale jinak si úplně v pohodě hráli. Takže si myslím, že byli spokojeni a já jsem byla taky spokojená.“* Podle tatínka R1 i jeho syn rád navštěvoval Hrátky ve Zvonečku: *„Jo, ví, že se někde chodí a jsou tam děti.“* Od maminky R3 se však dozvídáme, že její dítě mělo období, kdy docházet odmítalo: *„On mi tam párkrát ani nechtěl jít, protože se bál, že ho tam nechám. Měli jsme období, kdy jsme vynechali třeba měsíc a potom jsme se tam zase vrátili.“*

Co se týče vlivu na dítě, změny v jeho chování ať pozitivní nebo negativní, rodiče odpovídali následovně: *„Malá se rozmluvila, začala si hrát s dětmi, naučila se básničky, písničky, začala se zapojovat do aktivit, ve školičce se naučila pracovat při stolečku. Když šli malovat nebo něco tvořit, sedli si ke stolu. A ona to doma dělá taky“*, uvádí maminka R2. Poslední respondentka zmiňuje především zlepšení v plavání. *„V centru pouze kouká na děti a hraje si s hračkama, co ji dám. Ale na tom plavání jo, k lepšímu, jde vidět, že si pokaždé něco odnese, umí se už i potápět.“* Maminka R5 pozoruje pozitivní změny na dítěti: *„Ne, tak jako více a více se sám zapojoval. On se vždycky zapojil. Začal se více angažovat a všimla jsem si, že má i větší radost, když dělali společnou činnost. Možná že, když něco dělali spolu, tak to pro něj začalo mít větší hodnotu.“* Také respondent R1 uvádí pozitivní vliv na dítě v podobě naučených říkadél, básniček a také si pamatuje jména kamarádů, s kterými si hraje. *„Asi jo, umí říct básničky, říkadla. Dokonce si pamatuje jména dětí, které tam jsou. Hraje si s nimi ... Ze začátku si hrál úplně sám, poté se začal předvádět a hrát si i s ostatními dětmi. Ke konci roku si spolu s jeho vrstevníky povídal a dělali si své aktivity, které si vymysleli.“* Naopak maminka R3 bohužel uvádí, že na dítěti žádné pozitivní změny nepozorovala: *„No, ne, já si myslím, že ne. On mi tam párkrát ani nechtěl jít, protože se bál, že ho tam nechám. Měli jsme období, kdy jsme vynechali třeba měsíc a potom jsme se tam zase vrátili.“*

Možná, že se trochu více osmělil třeba mezi děckama. Třeba jak jsme se šli podívat do školky, jak byly dny otevřených dveří, tak byl úplně samostatný, že možná tady todlensto.“

Poslední část otázek směřovala na to, zda rodiče kladou důraz na to, aby dítě někde docházelo a bylo mezi vrstevníky. Maminka R6 uvádí spíše neutrální postoj: *„Asi úplně nebylo. Je to takové fajn zpestření dne. Nejsem furt doma. Ale že bych musela úplně jako, to asi ne. Svět by se nezhroutil.“* Podobně se k tomu staví také respondentka R3. *„Ne, my jsme tam chodili tak jako sporadicky. Prostě úplně takové v klídečku na pohodu. Nebylo to závazné. Bylo to spíše takové, abychom spolu zabili čas, aby malý poznal další děti.“* Naopak maminka R2 uvádí, že pro ni je důležité, aby dítě někam chodilo. Stejně tak odpovídal také tatínek R1: *„Jo. Určitě tomuto dávám velkou prioritu ... Dříve nebo později si bude muset dítě zvykat, že tady není samo a je kolem něj moc dalších lidí. Taky si myslím, že ty kurzy můžou děti mnoho věcí naučit.“*

Odpovědi na tyto otázky byly od rodičů vždy upřímné a poměrně obsáhlé, je tedy možné z nich udělat poměrně jasné závěry.

7.5 Klasifikace do společenské třídy

Poslední oblastí probírané při rozhovorech bylo samotné zařazení rodičů do společenské třídy. Díky Tato otázka byla položena rodičům také v dotazníkovém šetření. Během rozhovorů však byla detailněji rozvedena. Respondenti byli tázáni také na to, kam by zařadili další členy své rodiny, s čím souhlasí nebo naopak nesouhlasí. Případně také, zda vidí souvislost mezi svoji společenskou třídou a tím, jaké kroužky/kurzy navštěvují.

Co se týče samotné třídy, většina rodičů odpovídala zajištěnou střední třídu – odpovídá rozložení v dotaznících. Tatínek R1: *„Zajištěná střední třída.“* Maminka R2 uvedla: *„Ano, byla to ta strádající třída.“* Další maminka sdělila: *„Ta zelená, zajištěná třída.“* Od maminky R4 se dozvídáme stejnou společenskou třídu. *„Třída mi vyšla, že patříme do zajištěné střední třídy. Ano.“* Respondentka R5 patří také do zajištěné střední třídy: *„Tak zjistila jsem, že jsem zajištěná střední třída.“* Poslední maminka kalkulačku vyplnila dvakrát. *„No, měla jsem tu problém. Když jsem to vyplňovala do dotazníku, tak mi vyšla zajištěná střední tříd. Tam jsem zadala majetek bez hypotéky. Ted' před rozhovor jsem to dělala znovu, a když jsem si odečetla, co dlužím na hypotéce, zadala jsem jinou částku, tak mi vyšla tradiční třída.“*

Na otázku, kam by dotázaní zařadili své rodiče, odpovídali následovně: *„Do té nejvyšší třídy, co jde ... Mamka je dost finančně výdělečné činná na své pozici, tak kvůli toho,“* uvádí R6. Do stejné třídy by své rodiče zařadil také tatínek R1. *„Kolem zajištěné střední třídy. Dítě*

asi taky tam.“ Maminka R3 zařadila své rodiče do tradiční pracující třídy. „Do té tradičně pracující. No naši neměli vysokoškolské vzdělání, navíc na tom finančně nebyli úplně špatně. Mají vlastní byt. Celý život pracovali, aby se měli dobře.“ K tomu přidává také to, kde by ráda viděla v budoucnu své dítě: „Doufám, že bude v té nejvyšší třídě. Ale jakože asi to nehraje roli, hlavně ať se má dobře, má dobrou práci a dobré finance.“

Na otázku, zda se rodiče ztotožňují s tím, co jim vyšlo v kalkulačce, odpovídali všichni respondenti kladně. Zároveň rodiče uváděli, že se s podobným typem kalkulačky nikdy dříve nesetkali, nicméně neshledávají, že by je tento výzkum nějak obohatil nebo že by se dozvěděli něco nového.

DISKUZE

V této kapitole jsou interpretovány výsledky výzkumu, který probíhalo v mateřském centru Zvoneček Příbor. Na základě anonymity nejsou jednotlivé odpovědi nijak svázané s konkrétními jmény.

Dotazníkové šetření bylo zaměřeno na otázku zařazení rodičů z mateřského centra Zvoneček do příslušné sociální třídy na základě vyplnění webové kalkulačky vytvořené v projektu „**Rozdělení svobodou**“. Se stejným výzkumem pracuje také Měřičková (2021). Z odpovědí lze také vyčíst věk respondentů, jejich dosažené vzdělání nebo to, zda svoji finanční situaci „vylepšují“ dalším příjmem nad rámec rodičovského příspěvku.

Z každé otázky vyplynula jedna silná skupina odpovědí a zbylé byly spíše v minoritním zastoupení. Ať už se jedná o počet žen v mateřském centru (90 %) nebo počet vysokoškolsky vzdělaných (70 %). Stejně tak byla hojně zastoupena zajištěná střední třída (60 % odpovědí). Potvrdilo se, že vysokoškolsky vzdělaní lidé často patří do zajištěné střední třídy (10 z 12 respondentů, kterým v kalkulačce vyšla tato třída, uvedlo zároveň v dotazníku vysokoškolské vzdělání). Zajímavým zjištěním může být také to, že téměř dvě třetiny respondentů má další příjmy financí. V roce 2023 bylo životní minimum pro jednu osobu 4 860 Kč, průměrný rodičovský příspěvek při rozdělení částky na celé 3 roky vychází zhruba na 8 300 Kč. Lze tedy usuzovat, že občasný příjem nad rámec příspěvku je téměř nutností, zvláště pokud příjem druhého rodiče nedosahuje ani celorepublikového průměru. To často staví rodiče do pozice, kdy musejí hledat úspory, které mohou být právě z výdajů na děti. Tato skupina by mohla být i vyšší, protože se určitě najdou i rodiče, kteří by rádi pracovali, ale z různých důvodů nemohou. Stejně tak ne všichni rodiče, kteří si přivydělávají, to dělají, protože musí. Každopádně je vždy dobré mít záložní zdroj, kdyby se cokoli stalo (například dlouhodobá nemocenská druhého rodiče, propuštění z práce, ...).

Poměrně zajímavé se také může jevit to, že 40 % dotázaných rodičů ze Zvonečku nesouhlasí se zařazením do sociální třídy, jaká jim vyšla z kalkulačky. Důvodů může být více, záleží také na tom, jak pečlivě jednotliví dotázaní kalkulačku vyplňovali. Seběmenší rozdíly můžou ve výsledku vést k vyhodnocení úplně jiné sociální třídy. I z vlastní zkušenosti můžou také říct, že mnoho lidí se fokusuje pouze na otázku finančního kapitálu a podle něj se pocitově zařadí do určité třídy. Pokud jim pak vyjde třída jiná (mnohdy horší), nesouhlasí s ní.

V další části této kapitoly jsou vyhodnoceny polostrukturované rozhovory. Všechny rozhovory byly vedeny anonymně. Rozdělení rozhovorů je zcela náhodné, pořadí nemá žádnou návaznost na určité kritérium. Pro úspěšnou analýzu výzkumných otázek byly stanoveny také dílčí cíle, které byly analyzovány pomocí otevřeného kódování.

Pomocí prvního dílčího cíle bylo stanoveno zjistit, jaké je rozložení rodičů z mateřského centra Zvoneček. Rozdělení ne zcela odpovídá celorepublikovému průměru. Ve skupině dotazovaných rodičů převládala zajištěná střední třída (v dotazníkovém šetření). Rodiče, se kterými byly vedeny rozhovory, byli ve většině případů také zástupci této třídy, což kopírovalo výsledky z dotazníků. *Tyto informace nám zodpovídají VO1.* Respondenti své rodiče často také řadili do stejné třídy a zároveň všichni chtěli, aby i jejich děti dosáhly některé z vyšších tříd a měly se v životě dobře.

V další oblasti polostrukturovaných rozhovorů bylo otevřeno téma znalosti nabídky volnočasových aktivit v jejich okolí a které z těchto kroužků/kurzů navštěvují, případně jaký na ně mají názor. V první řadě je nutné zmínit, že všichni rodiče mají povědomí o tom, co se v místě jejich bydliště nabízí. Někteří z rodičů navštěvují více takových aktivit a za některými dokonce dojíždějí do sousedních měst. Například respondent R5 zmiňuje také subjektivní pocit nevyváženosti mezi sportovními a kreativními kroužky. Ze získaných odpovědí můžeme usoudit, že ve městě Příboře je hlavním zřizovatelem volnočasových kroužků a kurzů SVČ Luna, pod které spadá také mateřské centrum Zvoneček. V blízkém okolí lze docházet také na plavání, příp. hokej a některé bojové sporty. Méně jsou zmíněny kreativní kroužky. Je však možné, že jsou určeny spíše předškolním a starším dětem. Zároveň jsou kroužky doplněny o další aktivity, které se vážou například k velkým svátkům, jako jsou Vánoce nebo Velikonoce, den dětí a další. V neposlední řadě je ve městě také „Hernička v parku“ určená pro děti od 1 do 12 let. *Tímto získáváme odpověď na VO2.*

Předposledním dílčím cílem polostrukturovaných rozhovorů byl vliv volnočasových aktivit na samotné děti. Rodiče vesměs uváděli pozitivní vliv, u svých dětí vidí postupnou socializaci a rozvoj jejich schopností (malování, zpívání, paměť). Rodiče také zmiňovali, že se jejich děti „otrkaly“ a díky tomu si myslí, že pro děti bude snazší vstup do mateřské školy. Pouze jedna z maminek neshledala kurzy přínosnými, jelikož její dítě často odmítalo docházet na další lekce. Nelze však říct, že samotné kroužky/kurzy byly špatně vedeny. Někdy mají děti svojí hlavu a nehne s nimi nikdo.

Poslední dílčí cíl byl zaměřen na překážky, které mohou nastat. Byla definována jedna překážka a to finanční zatížení (*odpověď na VO3*). Finanční situace rodičů hraje zásadní roli při chodu domácnosti, stejně tak má vliv i na výběr volnočasových kroužků a kurzů pro děti. V rámci otázek týkajících se financí bylo zjištěno, že pro rodiče aktuální výdaje na tyto kroužky nejsou velkou překážkou, mnoho z dotázaných rodičů si našetřilo peníze bokem ještě před začátkem rodičovství, stejně tak respondenti využívali také peněz od svých rodičů. Lze tedy usoudit, že pokud navštěvované kroužky/kurzy vycházely měsíčně v řádu stovek korun, nebyla to pro rodiče výrazná překážka. Na druhou stranu, pokud by došlo k výpadku části příjmů rodičů, je dost možné, že by to bylo třeba i na úkor těchto kroužků. Celkové zatížení za měsíc se pohybuje spíše v řádech stokorun až nižších jednotek tisíců. Vše závisí na četnosti návštěv. Většina respondentů si aktivně přivydělává při rodičovské dovolené, aby si mohli dovolit více věcí a přežívat „důstojně“. Naopak vynaložený čas nebyl potvrzen jako překážka. Rodiče na těchto volnočasových aktivitách většinou strávili v rozmezí 1 – 2 hodin na jednu návštěvu přičemž samotný kurz trvá obvykle hodinu. Zbývá doba je nutná na přípravu a cestu z domova. Z odpovědí rodičů vyplynulo, že pro ně není problémem věnovat svým dětem svůj čas, naopak to někteří berou jako naprostou nutnost. Čas investovaný do svých dětí ve volnočasových kroužcích se jim vrací ve viditelném vývoji svých dětí.

ZÁVĚR

Hlavním cílem bakalářská práce bylo analyzovat, jakým způsobem rodiče z různých společenských tříd využívají volnočasových kroužků v oblasti Příbora jako součást výchovy svých dětí mladších 3 let. Podobný cíl ve své práci také použila Šádková (2022), která analyzovala nabídku volnočasových zařízení pro děti do 4 let.

Jaké je zařazení rodičů do společenské třídy a zda souvisí s tím, jak tráví volný čas s dětmi. Trávení volného času rodičů s dětmi je nedílnou součástí společného života a je také jedním z pilířů výchovy. Existuje mnoho způsobů, jak trávit volný čas se svými dětmi, jedním z nich je možnost docházet do zařízení, která nabízejí volnočasové kroužky a kurzy pro děti. Pro tuto práci jsem si zvolila skupinu dětí do 3 let docházející s rodiči do mateřského centra Zvoneček. Toto téma a také tuto konkrétní věkovou skupinu jsem si vybrala především proto, že jsem ve stejné době také do tohoto centra docházela se svým synem a mohla jsem tak dobře komunikovat s ostatními rodiči.

Teoretická část pojednávala o volném čase, o zařízeních určených k trávení volného času. Dále se zabývala vývojem dítěte do 3 let a také zde byla zmíněna rodičovská příp. mateřská dovolená. V neposlední řadě byly popsány veškeré společenské třídy, které byly na základě projektu „Rozdělení svobodou“ stanoveny pro naši společnost.

V praktické části byl vznesen hlavní cíl bakalářské práce. K jeho zodpovězení měly dopomoci, jak dotazníky vyplněné rodiči z mateřského centra Zvoneček, tak stanovené dílčí cíle a polostrukturované rozhovory, které byly následně metodou otevřeného kódování zanalyzovány. Výsledky obou šetření byly v rámci diskuze okomentovány.

Věřím, že se mi na základě získaných dat podařilo zodpovědět hlavní cíl této práce a získat nové zkušenosti, které mohu uplatnit v budoucí odborné praxi. Byť jsem si vědoma toho, že výzkumný vzorek byl relativně malý a zaměřen na velmi konkrétní skupinu lidí.

Z výzkumu i tak vyplynulo mnoho zajímavých informací. Rozhodně je potřeba brát ohled na rodiny s malými dětmi a snažit se jim připravit co nejlepší podmínky pro výchovu budoucí generace. Jednou z nich můžou být právě tyto volnočasové kroužky, díky kterým se děti socializují, učí se nové věci a zvykají si na život mezi jinými lidmi, než jsou jejich rodiče. Zvláště dnes v době moderních technologií, kdy mnoho času trávíme ve virtuálním světě je potřeba si udržovat tento kontakt s dalšími lidmi. To samé platí pro naše děti.

LITERATURA

Knižní zdroje:

- BLATNÝ, Marek (ed.), 2017. *Psychologie celoživotního vývoje*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-3462-3.
- DUKOVÁ, Ivana; DUKA, Martin a KOHOUTOVÁ, Ivanka, 2013. *Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3880-2.
- HELUS, Zdeněk, 2004. *Dítě v osobnostním pojetí*. Portál. ISBN 80-7178-838-0.
- HOFBAUER, Břetislav, 2004. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-927-5.
- CHRÁSKA, Miroslav, 2016. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2. aktualiz. vyd. Pedagogika. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5326-3.
- KAPLÁNEK, Michal, 2017. *Volný čas a jeho význam ve výchově*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1250-8.
- MIKULÁŠTÍK, Milan, 2003. *Komunikační dovednosti v praxi*. Manažer. Praha: Grada. ISBN 80-247-0650-4.
- PÁVKOVÁ, Jiřina, 2014. *Pedagogika volného času*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta. ISBN 978-80-7290-666-6.
- POSPÍŠIL, Jiří, 2023. *Hodnoty a volný čas: nové výzvy pro sociální pedagogiku a pedagogiku volného času*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-6236-3.
- PUGNEROVÁ, Michaela, 2019. *Psychologie: Pro studenty pedagogických oborů*. Pardubice: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-0532-8.
- SLAMĚNÍK, Ivan, 2011. *Emoce a interpersonální vztahy*. Praha: Grada. ISBN 978-80-2473-311-1.
- STRAUSS, Anselm a CORBINOVÁ, Juliet, 1999. *Základy kvalitativního výzkumu*. Přeložil Stanislav JEŽEK. Brno: Sdružení Podané ruce. ISBN 80-85834-60-X.
- SVOBODOVÁ, Zuzana (ed.), 2023. *Svobodný čas: pedagogika volného času jako výchova ke svobodě*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-5474-4.
- ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka, 2010. *Přehled vývojové psychologie*. 3., upr. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-2433-0.

- ŠUBRT, Jiří, 2014. *Soudobá sociologie II. Teorie sociálního jednání a sociální struktury*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2728-1.
- UHROVÁ, Radomíra, 2010. *Cvičení dětí s rodiči*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3446-0.
- VÁGNEROVÁ, Marie a Lidka LISÁ, 2021. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. 3., upr. vyd. Praha: Univerzita Karlova. ISBN 978-80-246-4961-0.
- ZACHAROVÁ, Eva, 2012. *Základy vývojové psychologie*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě. ISBN 978-80-7464-220-3.

Brožury, letáky, legislativa, závěrečné práce:

- ČESKÁ REPUBLIKA, 2005. Vyhláška č. 108/2005 Sb.: Vyhláška o školských výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních. In:34/2005. Vyhláška o školských výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních
- ČESKÁ REPUBLIKA, 2005. Vyhláška č. 74/2005 Sb.: Vyhláška o zájmovém vzdělávání. In:20/2005. Vyhláška o zájmovém vzdělávání.
- ČESKÁ REPUBLIKA, 2006. Mateřská a rodičovská dovolená: § 195 Mateřská dovolená. In: Zákon č. 262/2006 Sb.
- KOLÍNSKÁ, Rút, 2005. *Český rozhlas Dvojka*. V dobrém stylu. [cit. 2023-11-20]. Dostupné z: <https://prehravac.rozhlas.cz/audio/327350>
- MĚŘIČKOVÁ, Kateřina, 2021. *Sociální determinanty výběru vzdělávací instituce (lesní mateřská škola) ze strany rodičů*. Bakalářská práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- PROKOP, Daniel, Paulína TABERY a Martin BUCHTÍK. *Rozdělení svobodou: Česká společnost po 30 letech*. Praha: Radioservis, 2019. ISBN 978-80-88286-08-0
- PŘIBYLOVÁ, Irena, 2023. Výroční zpráva Síť pro rodinu 2022. Dostupné také z: <https://sitprorodinu.cz/o-nas/vyrocní-zpravy/vyrocní-zprava-2022.html>
- ŠVAJDOVÁ, Marie, 2021. *Trávení volného času v rodině s dítětem předškolního věku*. Bakalářská práce. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně.

Internetové zdroje:

- ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ, 2023. MATEŘSTVÍ. Online. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/materstvi-snadne-a-prehledne>. [cit. 2023-12-03].

- EDUCATION AT A GLANCE 2023, 2023. Online. [cit. 2024-03-16]. Dostupné z: OECD, <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/48e69087-en.pdf?expires=1710614108&id=id&accname=guest&checksum=AAE4DD7B0B1810A8F42C7AA06C680983>
- FILIPCOVÁ, Blanka, 2018. *Čas volný (MSgS)*. Online. In: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. Praha. Dostupné z: [https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/%C4%8Cas_voln%C3%BD_\(MSgS\)](https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/%C4%8Cas_voln%C3%BD_(MSgS))
- *Hrátky s batolátky*. Online. Dětská akademie Hrátky s batolátky, 2024. Dostupné z: <https://www.centrum-madlenka.cz/hratky-s-batolatky>. [cit. 2024-03-17].
- JEŽKOVÁ, Zuzana a ČERNÁ, Ria, 2013. Attachment: o důležitosti citového pouta v životě, o jeho poruchách a léčení. Online. In: Šance Dětem. 2023. [cit. 2023-12-19]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/attachment-o-dulezitosti-citoveho-pouta-v-zivote-o-jeho-poruchach-leceni>
- KELLER, Jan, 2018. *Třída*. Online. In: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/T%C5%99%C3%ADda>. [cit. 2023-12-03].
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2024. RODIČOVSKÝ PŘÍSPĚVEK. Online. MPSV ČR. [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/rodicovsky-prispevek1>
- Ministerstvo práce a sociálních věcí. Počet příjemců rodičovského příspěvku podle pohlaví. Online. 2023-07-18. MŠMT ČR. [cit. 2024-03-16]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/vybrane-statisticke-udaje>
- MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, 2023. NEFORMÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ. Online. MŠMT ČR. [cit. 2023-11-26]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/mladez/neformalni-vzdelavani-1>
- MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, 2023. STŘEDISKA VOLNÉHO ČASU. Online. MŠMT ČR. [cit. 2023-11-26]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/mladez/strediska-volneho-casu>
- MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, 2023. ŠKOLNÍ DRUŽINY. Online. MŠMT ČR. [cit. 2023-11-26]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/mladez/skolni-druziny>
- MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, 2023. ŠKOLNÍ KLUBY. Online. MŠMT ČR. [cit. 2023-11-26]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/mladez/skolni-kluby>

- *MONTESORI KLUBÍK*. Online. Česko-anglická mateřská škola Montessori Ostrava, 2024. Dostupné z: <https://www.montessori-ms.cz/klubik/>. [cit. 2024-03-17].
- *O plavecké škole*. Online. Laguna NJ, 2024. Dostupné z: <https://lagunanj.cz/plavani-deti/>. [cit. 2024-03-17].
- PETRUSEK, Miroslav, 2018. *Skupina společenská*. Online. In: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Skupina_spole%C4%8Densk%C3%A1. [cit. 2023-12-03].
- POSLÁNÍ SÍŤ PRO RODINU: 2009. Online. Síť pro rodinu. [cit. 2023-11-20]. Dostupné z: <https://sitprorodinu.cz/o-nas/poslani.html>
- RŮŽIČKA, Michal a VAŠÁT, Petr, 2011. ZÁKLADNÍ KONCEPTY PIERRA BOURDIEU: pole – kapitál – habitus. Online. *AntropoWebzin*. Roč. 7, č. 2, s. 129-133. ISSN 1801-8807. Dostupné z: <http://www.antropoweb.cz/webzin/index.php/webzin/article/view/73/74>. [cit. 2023-11-11].
- SUDA, Zdeněk, 2017. Límečky modré. Online. In: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/L%C3%ADme%C4%8Dky_modr%C3%A9. [cit. 2023-12-03].
- ŠANDEROVÁ, Jadwiga, 2018. Třída dělnická. Online. In: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/T%C5%99%C3%ADda_d%C4%9Blnick%C3%A1. [cit. 2023-12-03].
- ŠANDEROVÁ, Jadwiga, 2018. *Třída střední*. Online. In: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. Praha. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/T%C5%99%C3%ADda_st%C5%99edn%C3%AD. [cit. 2023-12-03].
- ÚŘAD PRÁCE ČR, 2023. Rodičovský příspěvek. Online. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/rodicovsky-prispevek>. [cit. 2023-12-03].
- ÚŘAD PRÁCE ČR, 2023. Žádost o rodičovský příspěvek. Pdf. Dostupné také z: <https://socialni-davky-2014.eu/formulare-2017/formular-zadost-o-rodicovsky-prispevek-2017.pdf>

Zkratky

AV ČR	Akademie věd České republiky
ČR	Česká republika
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
IT	informační technologie
Kč	Koruna česká
kol.	kolektiv
MD	mateřská dovolená
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠ	mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
nar.	narozen(a)
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
QR	Quick Response
R1	respondent 1 (tatínek)
R2	respondent 2 (maminka)
R3	respondent 3 (maminka)
R4	respondent 4 (maminka)
R5	respondent 5 (maminka)
R6	respondent 6 (maminka)
SVČ	středisko volného času
ŠD	školní družina
UP ČR	Úřad práce České republiky
VO	výzkumná otázka

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Náhled webového dotazníku

Příloha 2: Přepisy polostrukturovaných rozhovorů

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Úvodní strana žádosti o RP (UP ČR, 2023).....	22
Obrázek 2: Dotazníkové kartičky (vlastní tvorba)	29
Obrázek 3: Graf – pohlaví rodiče (vlastní tvorba).....	30
Obrázek 4: Graf – dosažený věk (vlastní tvorba).....	30
Obrázek 5: Graf – dosažené vzdělání (vlastní tvorba)	31
Obrázek 6: Graf – sociální třída (vlastní tvorba).....	32
Obrázek 7: Graf – ztotožnění se s třídou (vlastní tvorba).....	32
Obrázek 8: Graf – další příjem (vlastní tvorba).....	33

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Přehled respondentů	34
Tabulka 2: Hlavní kategorie rozhovorů.....	35